

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Vlada Demidova

**RAAMATUPIDAMISLIKUD VEAD, NENDE TEKKEPÕHJUSED
JA PARANDAMISE VÕIMALUSED**

Bakalaureusetöö

Õppekava TABB02/19, peeriala majandusarvestus digiajastul

Juhendaja: Monika Nikitina-Kalamäe, MA

Tallinn 2022

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 7670 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Vlada Demidova

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 193848TABB

Üliõpilase e-posti aadress: vldemi@ttu.ee

Juhendaja: Monika Nikitina-Kalamäe, MA:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

SISUKORD	3
LÜHIKOKKUVÕTE	5
SISSEJUHATUS	6
1. RAAMATUPIDAMISLIKE VIGADE OLEMUS, LIIGITUS, PARANDAMISE VÕIMALUSED JA MÕJU RAAMATUPIDAMISE KVALITEEDILE	8
1.1. Raamatupidamisvigade mõiste ja liigitus	8
1.2. Finantsaruandluse standardites esitatud nõuded raamatupidamislike vigade tuvastamiseks ja parandamiseks	12
1.3. Raamatupidamisinfo kvaliteeti mõjutavad tegurid	14
1.3.1 Juhtimine, kontrollimine ja auditeerimine	15
1.3.2 Kliendid ja ajaraamid	16
1.3.3 Raamatupidaja pädevus ja teadmiste tase	17
1.3.4 Süsteemide vead	18
1.3.5 Loominguline raamatupidamine	19
2. RAAMATUPIDAMISLIKE VIGADE, NENDE TEKKEPÕHJUSTE JA PARANDAMISE VÕIMALUSTE UURING	20
2.1 Uuringu meetodika	20
2.2 Uuringu valimi kirjeldus	21
2.3 Uuringu tulemused	23
2.3.1 Vigade liigitus ja esinemine	23
2.3.2 Vigade esinemise põhjused	27
2.3.3 Loominguline raamatupidamine	29
2.3.4 Vigade minimeerimise võimalused ja ettepanekud	31
2.4 Järeldused ja ettepanekud	33
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	39
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	41
LISAD	44
Lisa 1. Küsimustik	44
Lisa 2. Uuringus osalenute tausta informatsioon	50
Lisa 3. Vastused küsimustele 9-10, analüüsid 10. küsimuse tulemuste põhjal	51

Lisa 4. Vastused küsimusele 11	52
Lisa 5. Vastused küsimustele 12-13, analüüs 12. küsimuse tulemuste põhjal.....	53
Lisa 6. Vastused küsimustele 14-16	54
Lisa 7. Vastused küsimustele 17 ja 19	56
Lisa 8. Vastused küsimustele 20-21	57
Lisa 9. Vastused küsimustele 18 ja 23	58
Lisa 10. Vastused küsimusele 22	59
Lisa 11. Lihtlitsents.....	61

LÜHIKOKKUVÕTE

Töö pealkiri on: „Raamatupidamislikud vead, nende tekkepõhjused ja parandamise võimalused“.

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada, millised raamatupidamislikud vead esinevad Eesti raamatupidajatel, millised on nende tekkepõhjused ning teha ettepanekuid raamatupidamisvigade minimeerimiseks. Töös uuritakse raamatupidamisvigade liigitust, tuuakse välja, kuidas parandada vigu õigusaktide põhjal ning lähtuvalt artiklitest antakse ülevaade vigade võimalikest põhjustest.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks on läbi viidud küsitlus Eesti raamatupidajate seas. Kokku on analüüsitud 105 vastust. Lisaks on autor lähtudes uuringust, andnud ülevaate ettepanekutest raamatupidamislike vigade minimeerimiseks.

Uuringu käigus on selgunud, et peaaegu kõik raamatupidajad peavad raamatupidamise usaldusväärset väga oluliseks. Enamus vastajaid (80,0%) nõustuvad sellega, et vigade esinemine mõjutab organisatsiooni informatsiooni kvaliteeti. Raamatupidajad puutuvad kõige sagedamini kokku tähelepanematus vigadega. Kõige levinumad vigade põhjused on tähelepanematus, klientidelt dokumentide laekumise hilinemine, valeandmed klientidelt ning ülekoormus.

Vigade minimeerimine ja raamatupidamise kvaliteedi paranemine sõltuvad otseselt moonutuste ja vigade põhjustest. Vajalik on töökoormuse tasakaalustamine, oma töö planeerimine, pidev kvalifikatsiooni tõstmine ja raamatupidajate seminaride läbimine, selge raamistiku loomine klientidega töötamiseks, raamatupidamistöö automatiseerimine, kontrollisüsteemi juurutamine ja raamatupidajate töökohustuste selge jaotus juhtkonna poolt.

Võtmesõnad: raamatupidamislikud vead, finantsaruandluse moonutused, vigade tekkepõhjused

SISSEJUHATUS

Raamatupidamine on kasutajatele finantsteabe edastamise kunst. Raamatupidamine ja selle peamine väljund – finantsaruanded, täidavad ärisuhete seisukohalt äärmiselt olulist kommunikatiivset funktsiooni. Selle funktsiooni nõuetekohaseks rakendamiseks on vajalik, et teabe õigsus edastataks võimalikult täpselt.

Raamatupidamisteenuste kvaliteet sõltub nii raamatupidamisinfo kajastamisel ja väljastamisel kasutatavate protseduuride kvaliteedist kui ka raamatupidamisaruannete kvaliteedist ning vastavusest tegelikkusele ja kehtivatele seadustele. Muutused on aja jooksul omased kogu maailmale ning raamatupidamises on oluline arendus- ja täiustamisprotsess, mis toob endaga kaasa võimalikke uusi põhjusi raamatupidamise ebatäpsustele. Raamatupidamistoimingutes võivad tekkida täiesti erinevad vead, mis võivad olla seotud matemaatiliste vigadega, arvestuspõhimõtete rakendamise vigadega, finantsaruandluse standardi nõuete eiramisega või ebaõige kohaldamisega, raamatupidaja kvalifikatsiooniga. Kõik need tegurid mõjutavad ühel või teisel määral raamatupidamise kvaliteeti. Töös on oluline tuvastada raamatupidamisvigu ja puuduseid ning osata neid parandada.

Antud teema valiti selle asjakohasuse ja huvi tõttu, kuna autor ise töötab raamatupidamisbüroos, siis töö on puutub ta kokku erinevate vigadega. Ettevõtte majandusaasta aruanne on tegevuse põhinäitaja, moonutustel on raamatupidamises tagajärjed, mis nõuavad parandusi ja aega nende lahendamiseks ning arvestades raamatupidamises tekkivate vigade põhjustega, on võimalus minimeerida nende levikut ja parandada kliendile osutatavate raamatupidamisteenuste kvaliteeti. Kuid mis on nende vigade taga, kuidas vigu liigitakse ja millised on võimalused raamatupidamise kvaliteedi parandamiseks – on uuringu põhiküsimused.

Uurimisprobleem: Ebakvaliteetne raamatupidamine ja raamatupidamisvigade tekkimine toovad kaasa ettevõtte finantsteabe moonutusi aruannetes ning ka ajakulu vigade tuvastamiseks ja nende parandamiseks.

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada levinumad vead raamatupidamises, raamatupidamise kvaliteedi olulisus ja vigade esinemise põhjused ning teha ettepanekud nende minimeerimiseks ja raamatupidamise kvaliteedi parendamiseks. Eesmärgi saavutamiseks püstitab autor järgmised uurimisküsimused:

1. Millised vead raamatupidamises tekivad, milline on nende liigitus?
2. Millised tegurid mõjutavad raamatupidamise kvaliteeti?
3. Milliseid vigu teevad raamatupidajad ise kõige sagedamini?
4. Millised on vigade tekkepõhjused raamatupidamises?
5. Milliseid võimalikke meetmeid saab rakendada raamatupidamisvigade minimeerimiseks ja kvaliteedi tõstmiseks?

Bakalaureusetöös kasutatakse nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset uurimismeetodit. Kvalitatiivsed uuringud on lähtepunktiks uute probleemide ja parendusvõimaluste avastamisel – see aitab läbi viia sügavamad uurimistööd. Andmekogumise meetodina on kasutatud *Google Forms* veebiküsitlust, kus uurimisobjektiks on raamatupidajad Eestis. Kvantitatiivsed andmed võimaldavad kinnitada ja mõista iga probleemi või parendusvõimalust.

Töö praktiline tähendus seisneb võimaluses kasutada raamatupidajate vastuseid küsimustiku põhjal vigade põhjuste uurimiseks ja väljaselgitamiseks. Samad vastused aitavad välja selgitada raamatupidamise kvaliteedi peamised tunnused ning vigade minimeerimise ja töö kvaliteedi parendamise võimalused. Bakalaureusetöös on kaks peatükki, kus esimene on teoreetiline ja teine empiiriline. Esimeses peatükis antakse ülevaade raamatupidamise vigade olemusest ja liikidest, finantsaruandluse standardites esitatud raamatupidamislike vigade tuvastamise nõuetest ja parandamisest ning raamatupidamisinfo kvaliteeti mõjutavatest teguritest. Teises peatükis kirjeldatakse uuringus kasutatud metoodikat ja valimit, esitatakse uuringu tulemused, selgitatakse välja olulised näitajad ning andmete põhjal tehakse järeldused ja ettepanekud.

Autor soovib tänada bakalaureusetöö valmimise eest juhendajat Monika Nikitina-Kalamäed.

1. RAAMATUPIDAMISLIKE VIGADE OLEMUS, LIIGITUS, PARANDAMISE VÕIMALUSED JA MÕJU RAAMATUPIDAMISE KVALITEEDILE

Raamatupidamine on majandustehingute klassifitseerimise, kajastamise ja aruandlusprotsess. Raamatupidamises fikseeritakse olulised andmed, mis peavad andma usaldusväärset ja kvaliteetset informatsiooni. Raamatupidamisvead ja väärkajastamised vähendavad finantsaruannete kvaliteeti.

Järgnevalt antakse põhjalikumalt ülevaade vigade liigitusest, nende parandamise nõuetest finantsaruandluse standardite alusel ning võimalikest tekkepõhjustest.

1.1. Raamatupidamisvigade mõiste ja liigitus

Sõna „viga“ on üsna suurel määral abstraktne ja selle tähendus antud kontekstis vajab täpsemalt selgitust. Arvestuses ja aruandluses võib informatsiooni kajastamise, mõõtmise, esitamise ja avalikustamise käigus esineda vigu. Töö ja informatsiooni kvaliteet sõltub raamatupidamises esinevate vigade arvust ja nende liikidest. Seoses sellega on oluline mitte ainult vigade õigeaegne avastamine, vaid ka nende õige liigitamine ja eristamine.

Raamatupidamissõnaraamatus on raamatupidamisviga määratletud kui mistahes raamatupidamises esinev veast või valeandmetest, mitte tahtlikust pettusest tingitud esitus (Collin, 2007 *sub accounting error*). Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete rahvusvaheline finantsaruandlusstandard (IFRS for SMEs) toob samuti välja, et veaga on tegemist, kui eelneval perioodil esineb majandusüksuse finantsaruannetest väljajätmine sellel perioodil või valeandmete esitamine, mille põhjuseks on aruande koostamise ajal informatsiooni ebakorrektnesse kasutamine (IFRS for SMEs § 10.19).

Ham *et al.* (1987) professorid tõestasid oma uuringus, et veamäär on ajas üsna stabiilne, kuid vigade esinemise põhjused muutuvad aastatega. Kuna maailm areneb üha kiiremini ja ka

raamatupidamise valdkond on pidevas tööprotsessi täiustamises, siis vigade tekkimise võimalikud põhjused muutuvad ajas. See rõhutab, kui oluline on raamatupidamises esinevate vigade leidmine ja eristamine.

Raamatupidamislikke vigu saab liigitada mitme kriteeriumi järgi. Tabelis 1 on toodud erinevate allikate alusel vigade liigitus viie põhjuse järgi.

Tabel 1. Raamatupidamisvigade liikide jaotus

Vigade jaotus	Vigade liigid	Allikad
Vigade kavatsus	Ettekavatsetud vead, ettekavatsematud vead	(Mamo 2014)
Vigade tähtsus	Olulised vead, ebaolulised vead	(Gurau & Grigore 2016), (Трунина, Шевела 2013), (Полисюк, Корчагина 2012)
Vigade tagajärjed	Lokaalsed vead, ülekande vead	(Соколов 2003)
Vigade esinemise põhjused	Tähelepanematuse vead, süsteemi vead, unustamise vead, matemaatilised vead, loomingulise raamatupidamisega seotud vead	(Mamo 2014), (Grigg 2021), (Трунина, Шевела 2013), (Диркова 2010)
Vigade sisu	Tehingu vead, perioodi vead, tegematajätmisevead, põhimõttelised vead, kompenseerivad vead, dubleerimisvead	(Трунина, Шевела 2013), (Полисюк, Корчагина 2012), (Mamo 2014), (Collin 2007)

Allikas: Autori koostatud tabelis esitatud allikate alusel

Vead jagunevad ettekavatsetuteks ja ettekavatsematuteks. Vajab märkimist, et selles töös on kogu vigade kirjeldus suunatud raamatupidamise vigadele, mitte pettustele. Viga peab olema pettusest eristatav ja need kaks mõistet ei ole milgi määral sarnased. Ettekavatsetud viga raamatupidamises on pettus, mille põhjuseks on enamasti andmete muutmine omakasu eesmärgil. (Mamo 2014, 494) Ettekavatsematute vigade hulka kuuluvad kõik juhuslikud vead, mis tekkisid raamatupidaja ettevaatamatusest või ebakompetentsusest. (*Ibid.*, 494). Tähelepanematusena võib käsitleda selliseid vigu, nagu näiteks raamatupidajal jäi märkimata arvete tasumine.

Vigu liigitatakse ka vea esinemise olemuse, samuti raamatupidamisinformatsiooni mõjutamise astme ning arvestusprotseduuri ja raamatupidamises kajastamise meetodi alusel. Vead jagunevad ka matemaatilisteks, reguleerivate õigusaktide rakendamise vigadeks, raamatupidamisreeglite eiramiseks ja juhuslikeks vigadeks. (Gurau & Grigore 2016)

Raamatupidamislikke vigu on oluline klassifitseerida vastavalt sellele, mil määral teabe usaldusväärsus raamatupidamist mõjutab, kuna kõige olulisemad on lõpparuandesse edastatavad andmed. Viga loetakse oluliseks, kui see võib mõjutada kasutajate majandusaasta aruande põhjal tehtud majandusotsuseid. (*Ibid*) Olulisi vigu põhjustab sageli ka raamatupidamisprotseduuride tegemata jätmine. Nende vigade hulka võivad kuuluda näiteks vead aruandlusandmete esitamisel, perioodiseerimisega seotud vead, konteerimisvead. Arvel esitatud ebaõiged andmed võivad moonutada äritehingu majanduslikku olemust. Raamatupidamise lõppandmed ei sobi kasutamiseks majandusotsuste ja järelduste tegemisel. (Трунина, Шевела 2013)

Tuginedes infole vigade olulisuse kohta, on ebaolulistel vigadel vastupidine tähendus. Kui olulised raamatupidamislikud vead mõjutavad ettevõtte finantsotsuseid, siis ebaolulistel ei ole finantsaruannetele suurt mõju. Nende tuvastamata jätmine ei muuda finantsaruannete seisul sellisel viisil, et see eksitaks teabe kasutajaid. (Полисюк, Корчагина 2012, 26)

Vigade jaotus lokaalseks ja ülekanne vigadeks on seotud raamatupidamisinformatsiooni mõju astmega ja tagajärjega. Lokaalne viga ei too kaasa muude andmete moonutamist. Ülekande viga iseloomustab selle leviku ulatus, see kajastub raamatupidamisregistrites ning selle parandamine nõuab teatud meetmeid ja toiminguid. (Соколов 2003, 327-330)

Süsteemi vead ehk tehnilised vead võivad olla seotud probleemidega raamatupidamissüsteemis või programmi ebapiisava tundmisega (Grigg 2021). Raamatupidamissüsteemi tehniline töö on seotud ka konkreetselt süsteemi probleemidega, kus tehnilistest rikest tekivad moonutused. Ühelt poolt vähendab tehnoloogia vigade arvu, kuid teisalt võib selle rikke tõttu tekkida uusi tahtmatuid tõrkeid.

Vigade hulka võib lisada aritmeetilised ebakorrektsused ja arvutus vead. Vigade põhjuseks on raamatupidaja matemaatiliselt valed arvutused. (Трунина, Шевела 2013, 196)

Viga võib olla seotud loomingulise raamatupidamisega (*creative accounting*), mida on defineeritud kui ettevõtete majandusaasta aruannete esitamise meetodina, mis võimaldab edastada tulemustest ja bilansist uue ja soodsa kuvandi (Диркова 2010). Loominguline raamatupidamine tähendab sõnastikus ettevõtte arvude kohandamist õigest parema pildi esitamiseks, mille eesmärk on tavaliselt muuta ettevõtte potentsiaalsele ostjale atraktiivsemaks või tehakse mõnel muul põhjusel, mis ei pruugi olla rangelt seaduslik (Collin, 2007 *sub creative accounting*).

Tehingu vigade põhjuseks on ebakorrektnel kajastamine või konteerimine, mille tõttu esineb väärkajastusi ka aruannetes. (Трунина, Шувела 2013, 196) Tehingu vead (*commission error*) hõlmavad valesti arvutatud andmeid ja ebaõigelt sisestatud bilansiandmeid või tehinguid.

Üheks vigade rühmaks on periodiseerimisega seotud vead, kus ühel aruandeperioodil tehtud toiming kajastub järgmise perioodi raamatupidamises ja aruandluses. Esinemise põhjuseks on enamasti klientide või tarnijate poolt mittetähtaegselt laekunud dokumendid või mitteõigeaegsed aruanded. (Полисюк, Корчагина 2012, 28)

Tegematajätmise vigade rühma kuuluvad ka dokumentide alusel majandustehingute kajastamata jätmised. Viga ilmneb pearaamatus näiteks andmete sisestamata jätmisel, bilansis tehingute mitteesitamisel, arvete maksete mitteesitamisel. (Mamo 2014, 195) See tähendab puuduvaid andmeid ja tegevuse faktide osalist või täielikku registreerimata jätmise. Näiteks ei kajastanud organisatsioon tarnijatelt tarne- või müügilepingu alusel ostetud kaupu, kuna lepingujärgselt tuleb kaupade eest tasuda pärast nende müüki, kuigi kauba soetamine on juba toimunud. Samuti on lähetuskulude kajastamiseks vaja lähetuskorraldust ja avansiaruannet. Seega, kui mõni neist dokumentidest on puudu, siis on vastav raamatupidamiskanne kehtetu.

Üheks raamatupidamislike vigade valdkonnaks peetakse ka põhimõttelisi vigu. Põhimõttelised vead tulenevad mittevastavusest või raamatupidamispõhimõtete rikkumisest. Selline viga võib olla tõsine, kuna see on pearaamatusse valesti sisestatud. Nimelt oleks üheks selliseks näiteks omaniku ehk eraisiku kulude ebaõige kajastamine ärikuludena. (Mamo 2014, 495)

Võimalik viga raamatupidamises on ka vigade kompenseerimine või ise kompenseerinud viga. Kahte viga võib nimetada kompenseerivateks, kui üks ilmnev viga tasakaalustab teist. (*Ibid.*, 495) Raamatupidamissõnaraamatu alusel tähendab kompenseeriv viga kahte või enam üksteist vastandavat viga, nii et kontod on endiselt tasakaalus (Collin, 2007 *sub compensating error*). Sellised vead võivad olla näiteks ebakorrektnel kajastamine nii deebetis kui ka sama summa viga kreditis, seega vead kompenseerivad üksteist.

Lisaks saadud informatsiooni põhjal esineb vigu dokumentide, maksete ja arvestuse dubleerimisel. Dubleerimisvead tekivad topeltsisestuse tõttu ehk neid tõrkeid põhjustab tehingu kahekordne kirjendamine päevaraamatus. (Mamo 2014, 495)

Eelnevast ülevaatest selgub, et raamatupidamislikud vead saab liigitada sisu, esinemise põhjuse ja olulisuse järgi. Peale selle on oluline vigade tuvastamine ja nende korrektne parandamine. Alapeatükis 1.2 käsitletakse vigade tuvastamist ja parandamist finantsaruandluse standardite põhjal.

1.2. Finantsaruandluse standardites esitatud nõuded raamatupidamislike vigade tuvastamiseks ja parandamiseks

Rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite ja muude asjakohaste raamatupidamisstandardite rakendamine koos asjakohase avalikustamisega kindlustab asjakohase ja tõese esituse finantsaruannetes.

Lähtudes rahvusvahelisest finantsaruandluse standardist 8 (IAS 8 § 41), ei vasta finantsaruanded IFRS-ile juhul, kui need sisaldavad vigu, mis viitab vigade olulisuse klassifitseerimisele raamatupidamises ja vajadusele leida lahendusi nende parandamiseks. Igasugune viga tuleb parandada isegi kui seda tehakse juhuslikult. Raamatupidamise Toimkonna juhendi RTJ 1 §-is 80 on viga kirjeldatud kui „eksimus arvutusreeglite vastu, arvestuspõhimõtte ebakorrektn rakendamine, pettus, informatsiooni varjamine või tähelepanuta jätmine.“

IAS 8 § 5 kohaselt on eelneva perioodi viga vahelejätmine või väärkajastamine majandusüksuse ühe või mitme eelneva perioodi finantsaruannetes, mis tuleneb täitmata jätmisest või informatsiooni väärkasutamisest. Lisaks oli informatsioon kättesaadav nende perioodide finantsaruannete koostamisel ja kinnitatud avaldamiseks, mis võimaldaks koostada korrektseid aruandeid. Samade omaduste põhimõtetel on RTJ 1 § 81 defineeritud viga iseloomustus.

IFRS for SMEs §-ist 2.6 lähtudes viiakse vigade parandamine läbi mitmes etapis ja see nõuab paranduste osas konkreetseid teadmisi. Esiteks, tuleb arvesse võtta, et möödunud perioodi vead tuleks parandada, kui teave on oluline. Informatsioon on oluline, kui selle teabe väljajätmine või selle kohta valeandmete esitamine võib mõjutada kasutajate majandusotsust (Gurau & Grigore, 2016).

Vea parandamise protseduur sõltub selle olulisusest ja tuvastamise hetkest. Tihti tuleb raamatupidamises korrekture teha siis, kui perioodi andmed on juba töödeldud. Vea leidmiseks ja kõrvaldamiseks tuleb lähtuda rakendatavast finantsaruandluse standardist.

Rahvusvahelistest finantsaruandluse standarditest lähtuvalt on vaja eelmise perioodi vigu parandada tagasiulatava korrigeerimise teel v.a kui veaperioodi pole võimalik määrata (IAS 8 § 43). Möödunud perioodide vigade tuvastamise võib jagada kahte rühma. IAS 8 § 42 on määranud eelmise perioodide vigade tagasiulatava parandamiste printsiibid. Tuleb arvutada ümber vea esinemise perioodil võrdlusandmed ning kui viga tehti varem, peab varade, kohustuste ja omakapitali algsaldod ümber arvutama ja peale selle korrigeerima (*Ibid.*). Väljajätmine või valeandmete esitamine võib mõjutada kasutajate majandusotsust.

Vea parandamisel on oluline avalikustada informatsioon sellest tuleneva eelmise perioodi väärkajastamise kohta. See teave tuleb esitada järgmiste punktide kohta (IAS 8 § 49):

- eelneva perioodi vea olemus;
- iga esitatud perioodi kohta korrigeerimise summa iga mõjutatud finantsaruande rea kohta, kui see on teostatav;
- korrigeerimise summa varaseima esitatud eelneva perioodi alguses, kui see on teostatav;
- kirjeldus selle kohta, kuidas ja millal viga on parandatud, kui tagasiulatav korrigeerimine ei ole konkreetsel eelneval perioodil teostatav.

Oluline on ära märkida erinevus arvestushinnangu muutuste ja informatsiooni väärkasutuse vahel. Raamatupidamislikud hinnangud on ligikaudsed ning võib lisateabe saamisel vajada ülevaatamist (IAS 8 § 48). Kui raamatupidamises ilmub uus teave või areng, siis arvestushinnangut vaadatakse üle ja tehakse muudatused, seega neid ei loeta vigade paranduseks (*Ibid.*, § 34).

Samuti tuleb kirjendi parandamisel või kustutamisel silmas pidada arvestus printsiipi. Raamatupidamise seadus viitab sellele, et kirjet saab parandada või kustutada ainult siis, kui on olemas vastav kas raamatupidamise alg- või koonddokument (RPS § 10 2021). Sellest lähtuvalt peaks sõltumata muudatuste põhjusest olema dokument või alus, mille alusel muudatusi ja täiendusi tehakse majandusotsuses.

Käesolev bakalaureusetöö kirjeldab erinevatel põhjustel esinevaid raamatupidamisvigu. See tähendab, et moonutuste esinemine raamatupidamises ei tulene mitte ainult informatsiooni

ebakorrektses kasutamisest või teabe õigel ajal kasutamata jätmisest. Teiseks põhjuseks võib olla ebapiisavad andmed aruandeperioodil. Üheks finantsaruannetes esinevaks veaks on tegematajätmise vead, mis on tingitud puudevate andmete, tegevuse faktide osalisest või täielikust registreerimata jätmisest. Sellised kohandused võivad ilmneda klientide või tarnijate dokumentide/teabe hilinenud esitamise tõttu raamatupidamisosakonnale. Seega esineb raamatupidamises moonutus ja tekib kohustus hinnang üle vaadata.

1.3. Raamatupidamisinfo kvaliteeti mõjutavad tegurid

Raamatupidamislike vigade esinemine toob kaasa finantsaruannete moonutamise. Ettevõtte tuginevad finantsotsuste tegemisel raamatupidamisaruannetele. (Baba 2009, 60) Raamatupidamisinfo kvaliteet peab vastama teabe edastamise kõrgele tasemele. Kvaliteetsed raamatupidamisteenused on teenused, mida klient kasutab ja peab oma tegevuses oluliseks. Just raamatupidajate tehtud vead võivad kajastuda nii ettevõtte tulemustes kui ka raamatupidamisteenuste kvaliteedis.

Raamatupidamine on ettevõtluses pidev protsess. Seetõttu mõjutab raamatupidamisteenuste ja -informatsiooni kvaliteet organisatsiooni kogu selle elutsükli vältel. Kvaliteetne raamatupidamisprotsess eeldab pädevate protseduuride, meetmete, töömeetodite ja personali olemasolu, kuna need aspektid annavad raamatupidamisteabe kasutajatele kindlustunde. (Pasekova *et al.* 2018)

Finantsaruanded ei ole usaldusväärsed, kui need sisaldavad kvantitatiivselt ebapiisavat teavet ja kvalitatiivselt ei vasta tegelike ja potentsiaalsete kasutajate mõistlikele ootustele. Teabe usaldusväärsuse tagab selle kvaliteet, esitatavate dokumentide usaldusväärsus ja võrreldavus. See tähendab, et kogu saadud ja raamatupidamises kajastatud teave peab vastama tegelikule asjade seisule. (Бычкова, Алдарова 2007)

Kvaliteet tagab raamatupidamisandmete täpsuse ja teabe kasutamise korrektsuse alates selle töötlemise hetkest kuni hetkeni, mil teabe kajastatakse. Vead on otseselt seotud raamatupidamise kvaliteediga, mistõttu nende parandamise ja tekkepõhjuse leidmise oskus võib nende esinemist minimeerida ja parandada raamatupidamisteenuste kvaliteeti.

Allpool on välja toodud mitmed tegurid, mis mõjutavad raamatupidamise kvaliteeti.

1.3.1 Juhtimine, kontrollimine ja auditeerimine

Ettevõtte juhil lasub suur vastutus lasub ja temast sõltub ka ettevõtte töö tulemuslikkus. On vajalik, et juht oleks valmis lahendama erineva keerukusastmega probleeme, et ta saaks selgelt välja tuua tööde ülesanded ja tööjaotuse, samuti pakkuda võimalusi ettevõtte töö kvaliteedi parendamiseks.

Zhenguo & Wu (2009) leidsid oma uuringus, mis käsitles raamatupidamisinfo kvaliteeti, et raamatupidamise kvaliteedi ja vigade peamiseks põhjuseks on juhtide poolse kontrolli puudumine, samuti audiitorite töö kvaliteet. Info kontrollimisel võib audiitorteenuse kvaliteet olla madal, mis toob kaasa vigased andmed finantsaruandes.

Raamatupidamise vigade põhjuste oluline aspekt on tööprotsess. Suur töökoormus, lühikesed tähtajad ja tööde ebaõige jaotus toovad kaasa nii raamatupidaja töö efektiivsuse languse kui ka vigade tekkimise võimaluse. Raamatupidamisteenuste võimaliku madala kvaliteedi põhjuseid selgitasid Walker & Johnson (2006) oma uuringus, milles osalejad rõhutasid intervjuus, et personalile ei pühendatud piisavalt aega, töö planeerimine raamatupidamises olid ebakorrapärased ja selle tulemusena toovad ebakorrektse ja ebaselge vastutuse jaotus raamatupidamises kaasa info moonutusi.

Kogu raamatupidamisprotsess sõltub juhtkonnast. Kui tööandja automatiseerib info edastamise protsessi raamatupidajale ja hoiab raamatupidamisosakonna tööd pidevas arengus, siis on ka raamatupidamisosakonna kvaliteet kõrgem. Vastavalt sellele võimaldab ühel või teisel määral raamatupidajaid töökoormusest vabastada. (Hien *et al.* 2020, 3-4)

Raamatupidaja ei saa ilma juhtkonna osaluseta ettevõtte süsteemset tööd parandada. Raamatupidamistarkvara ja selle uuendused annavad palju võimalusi, kuna tööprotsess on tänu tehnoloogiale lihtsustatud. Nii näiteks vähendab e-arvete kasutuselevõtt juhuslike vigade tekkimise võimalust (Azizova 2019).

Töötades kiirustades, ilma selgete nõueteta ülesannete täitmisel, teeb raamatupidaja vigu. Mõnel juhul on vaja ainult tähelepanu ja täpsust, teisel juhul on vaja ka oskust lahendada ebastandardseid ülesandeid. Samuti võivad tööandjad kõrge töötempo korral anda ebatäpse ülesande, millega suurendab raamatupidaja töökoormust, ebapiisava teabe ning ülesande kirjelduse tõttu. Selle

tagajärjeks võivad olla valesti tehtud töö, raamatupidaja kulutatud aeg, täitmisel tehtud vead ja moonutused.

Mahadeen *et al.* (2016) oma läbiviidud uuringust tõestasid kontrollisüsteemi rakendamise tähtsust organisatsioonis. Organisatsiooni efektiivsust mõjutab suuresti sisekontrollisüsteemide komponent. See tähendab, et tänu tegevuste kontrollile ja jälgimisele vähenevad moonutuste riskid iga ettevõtte tööprotsessis. Viidates raamatupidamise terminite sõnastikule, on sisekontroll ettevõtte juhtkonna poolt loodud süsteem ettevõtte tegevuse jälgimiseks ja kontrollimiseks (Collin, 2007 *sub* accounting control). Sisekontroll on loodud, et tagada ettevõtte tegevuse tulemuslikkus, raamatupidamise finantsaruannete usaldusväärsus ja vastavus kehtivatele tööõuetele.

Kinney ja Martin (1994 viidatud Caster *et al.* 2000) uuringust selgus, et auditiprotsess tõepoolest parandab finantsaruandluse täpsust ja vähendab ka valeandmete esitamise riski. Sealhulgas mitteauditeeritud raamatupidamise aastaaruannetes on enam vigu ja väärkajastamisi. (*Ibid.*)

Sellised töö aspektid nagu juhtimine, kontrollimine ja auditeerimine on raamatupidamise protsessis olulised, kuna need võivad mõjutada esitatava teabe kvaliteeti.

1.3.2 Kliendid ja ajaraamid

Adah & Kizil (2017) leidsid raamatupidajate seas läbiviidud uuringus tegurid, mis raamatupidajate endi arvates võivad vigu põhjustada. Raamatupidajate seas läbiviidud küsitluse tulemustest lähtudes oli kõige levinum vigade põhjus seotud klientidega ja saadud valede andmetega. Raamatupidamisosakonnale ebaõigete andmete esitamine võib põhjustada raamatupidamisaruannetes vigu. (*Ibid.*)

Üks levinumaid probleeme raamatupidamises on tõrked suhtlemisel kliendiga, näiteks dokumentide õigel ajal esitamata jätmine, eelnevalt kokkulepete reeglite ebamäärane rakendamine või arvete maksmata jätmine (Mayer 2016). Sageli puutuvad raamatupidajad kokku klientidega, kellele peavad saatma meeldetuletusi nõutud teabe esitamiseks. See suurendab töökoormust, häirib protsessi ja suurendab raamatupidamisaruande moonutamise võimalust. Andmete mittetäieliku kajastamise tagajärjeks võib olla muudatuste ja paranduste vajadus. Teave, mis pole vajadusel kättesaadav või on saadaval olulise hilinemisega, kaotab oma väärtuse (Avram *et al.* 2011).

Raamatupidamislik viga võib esineda kokkusurutud maksuaruandlusperioodide tõttu, mis võrdub suure koormusega raamatupidamises (Adah & Kizil 2017). Tihti jääb raamatupidaja töö õigeaegselt sooritamata, kuna maksuameti poolt seatud aruannete esitamise tähtajad on väga lühikesed. Õigusaktide muudatustest tulenevad vead võivad põhjustada ka erinevusi teabe tõlgendamisel ja edastamisel. (*Ibid.*)

Raamatupidamise töös on eriline roll klientidega suhtlemisel. Nii klientidelt valeandmed kui ka hilinenud dokumendid võivad põhjustada raamatupidamislikke vigu.

1.3.3 Raamatupidaja pädevus ja teadmiste tase

Suur osa tööst sõltub raamatupidajast ning kui raamatupidaja on oma alal pädev, siis väheneb ka vigade esinemise oht. Peamised tegurid on erialased teadmised, raamatupidajate pädevus, oskused ja kogemused ning usaldust raamatupidajate vastu. (Pasekova *et al.* 2018, 92) Raamatupidaja omandab töökogemuse aja jooksul ning kui võrrelda praktikanti ja 3-aastase töökogemusega raamatupidajat, siis tõenäoliselt teeb praktikant enam vigu.

Raamatupidamisharidus ja omandatud teadmised selles valdkonnas annavad raamatupidajale karjääri alguses ettekujutuse tööülesannetest, tööprotsessi põhimõtetest ja printsiibist. Seejärel aja jooksul omandades kogemusi, tõstab raamatupidaja oma kvalifikatsiooni. (Kendirli *et al.* 2015)

Lisaks väidab Baba (2009), et mittekvalifitseeritud töötajad ja vead arvestuspõhimõtete rakendamisel on peamised potentsiaalsed ebakvaliteetse informatsiooni allikad. Seega raamatupidaja võib suure tõenäosusega esitada raamatupidamises vigu, kui ta ei mõista õigusakte, mille tagajärjeks võib olla arvestuspõhimõtete ebatäpne tõlgendamine.

Raamatupidaja võib kogemata eksida ja teha kirjavigu, seda kinnitab uuring, et raamatupidajate hulgas on vea põhjuseks sageli tähelepanematus või viperus, andmete sisestamisel ja dokumendi salvestamisel (Adah & Kizil 2017).

Raamatupidaja haridus ühel või teisel määral aitab tööprotsessiga kohaneda. Vähetähtis pole ka töökogemus, selle omandamisel laieneb raamatupidaja silmaring raamatupidamise vallas. Kuid kõik ei sõltu raamatupidaja haridusest ja kogemusest, kuna vead võivad tekkida tavapärasuse tähelepanematusese tõttu.

1.3.4 Süsteemide vead

Tehnilisel tasandil peaks majandusüksuse eesmärk olema tehniliste vigade allikate kõrvaldamine. Vigade esinemise üheks võimalikuks põhjuseks võivad olla harvad tehnilised uuendused ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtt. Aegunud raamatupidamisprogrammid ja valesti konfigureeritud tarkvarad põhjustavad vigu. (Трунина, Шевела 2013, 195)

Paberraamatupidamise meetod on pika ajaga jooksul asendunud ja asendatakse jätkuvalt digitaalse protsessiga. Seoses maailma pideva tehnoloogilise arenguga tuleks ajaga kaasas käia. Tänapäeval pakuvad raamatupidamises kasutatavad tarkvarad palju võimalusi. Näiteks pangaliidese, e-arvete või uute funktsioonide kasutuselevõtt vähendab vigade esinemist ja kiirendab raamatupidamisprotsessi (Vinglas 2020, 9-12).

Abdelraheem *et al.* (2021) uuringust selgus, et infotehnoloogia mõjutab otseselt raamatupidamise kvaliteeti. Kinnitust said uuringus püstitatud hüpoteesid, kus andmete kvaliteet ja korrektne esitamine on tugevas korrelatsioonis andmete kajastamisega, edastamisega ja töötlemise kvaliteediga. Programmide uuendamata versioonide kasutamine ja nende mittetäielikud võimalused raskendavad oluliselt raamatupidaja tööprotsessi, mis toob kaasa võimalikke moonutusi.

Hien, *et al.* (2020) uurisid tehnoloogiauuenduste olulisust ja leidsid sellele kinnitust, et infotehnoloogia on süsteemi kvaliteedi paranemist mõjutav tegur. Infotehnoloogia varustamisel tuleks tähelepanu pöörata kaasaegsete tehnoloogiliste rakenduste kaasajastamisele raamatupidamise töös.

Raamatupidamistarkvara juurutamine on aeganõudev ja võib tööprotsesse aeglustada, kuid nende õige kasutamine igapäevatöös parandab töödeldava info efektiivsust ja kvaliteeti (Kalistratova 2019).

Kontrolliprotsessid raamatupidamises ja vigade otsimine on vältimatud, kuid võtavad palju aega ning protsessi täiustamiseks ja kiirendamiseks tuleb kasutusele võtta kõikvõimalikud tehnoloogiad ja automatiseerida tööd. Tänu sellele saab näpuvigu vähendada.

1.3.5 Loominguline raamatupidamine

Raamatupidamisandmete moonutuste põhjusteks võib olla ka loominguline raamatupidamine. Loominguline raamatupidamine (*creative accounting*) on protsess, mille käigus raamatupidajad kasutavad nii oma raamatupidamisarvestusest teadmisi kui ka kogemusest saadud teadmisi, et viia aruannetes esitatavad arvanded kooskõlla omanike huvidega. (Malik & Dur-E-Shawar 2015)

Loominguline raamatupidamine on nii positiivsed kui ka negatiivsed küljed. See sõltub kasutatavate finantsaruandlusestandardite raamistikust. Loominguline raamatupidamine viitab raamatupidamisprotseduuride ja tavade rakendamise protsessile, mis nõuab põhjalikke raamatupidamisalaseid teadmisi.

Mirdala *et al.* (2014) uuringu tulemuste põhjal raamatupidajad tunnevad vajadust kasutada loovaid arvestusmeetodeid. Siiski arvavad nad, et loominguulist raamatupidamist saab kasutada ilma finantsaruandlusstandardi rikkumata, säilitades samas elukutse aususe. Peale selle tuuakse välja, et loominguline raamatupidamine on finantsarvestuse moonutamine ja sellel on väga õhuke piir, millest ei saa üle astuda. Loominguline raamatupidamine on finantsandmete moonutamine, mis võib põhjustada muid raamatupidamislikke vigu. Raamatupidaja, kes ei ole kindel teabe ja finantsaruandlusstandardite korrektse kasutamises, võib kaasa tuua vastutuse esitatud teabe ja mitmete vigade esinemise eest. (*Ibid.*)

Käesolevas lõputöös on põhiteemaks raamatupidamise moonutused ja vead. Sellest lähtuvalt ei käsitleta antud lõputöös raamatupidamisaruannetes esinevaid tahtlikke väärkajastamisi ja uuritakse võimalikke vigade ja moonutuste põhjuseid.

2. RAAMATUPIDAMISLIKE VIGADE, NENDE TEKKEPÕHJUSTE JA PARANDAMISE VÕIMALUSTE UURING

Raamatupidamislike vigade ja nende esinemise põhjuste väljaselgitamiseks, viis autor läbi uuringu Eesti raamatupidajate seas.

2.1 Uuringu metoodika

Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada millised vead tekivad raamatupidamises, leida vigade esinemise põhjused ning teha ettepanekud nende minimeerimiseks ja raamatupidamise kvaliteedi parendamiseks. Selleks kasutas oma uuringus autor nii kvalitatiivset kui ka kvantitatiivset uurimismeetodit.

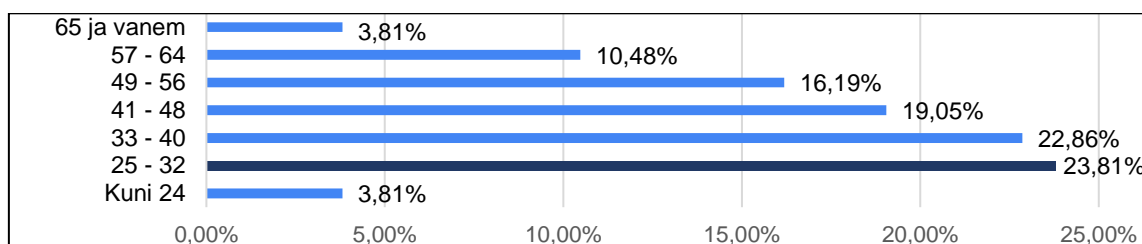
Andmete saamiseks koostas autor *Google Forms* keskkonnas küsimustiku (lisa 1). Koostatud küsimustik oli anonüümne ja koosnes 24 küsimusest, millest 22 olid kohustuslikud ja 2 vabatahtlikud. Ankeet koosnes erinevatest küsimustest, nii valikvastustega kui ka 5-pallisel skaalal hindevõimalusega küsimustest. Küsimustiku esimeses osas uuriti raamatupidajate üldandmeid (vanus, töökogemus, haridus, töö ülesanded), teises osas keskenduti konkreetsetele raamatupidamisvigadega seotud aspektidele ehk vigade liigitusele, nende tekkepõhjustele ja võimalustele minimeerida nende esinemist. Avatud küsimusega uuriti raamatupidajate arvamust, kuidas saab minimeerida vigu raamatupidamises ning viimases küsimuses sai raamatupidaja avaldada tekkinud mõtteid küsitluse põhjal.

Küsitlus oli vastuste saamiseks avatud 29. märts - 4. aprill 2022. Andmete kogumiseks kasutati erinevaid meetodeid. Valiti küsimustiku levitamiseks sotsiaalvõrgustikud ja veebifoorumid, nagu raamatupidajate *Facebooki* grupid, raamatupidamis- ja maksuinfoportaali www.rmp.ee ning veebifoorum www.finance.ee. Samal ajal saadeti küsimustik isiklikult 155 e-maili aadressile, millest 65 oli juhuslikult valitud raamatupidajad Riigi Tugiteenuste Keskuse lehel avaldatud

nimekirjas ja 90, kelle kontaktid olid Merit Tarkvara kodulehel avaldatud koostööpartnerite nimekirjas. Selle tulemusena vastas küsimustikule kokku 105 inimest. Seejärel toimus andmete töötlemine *MS Exceli* programmi abil. Exceli abil tehti saadud vastustest analüüsid ja koostati graafikud.

2.2 Uuringu valimi kirjeldus

Kokku laekus 105 vastust. Raamatupidajad jagunesid peaaegu võrdselt vanuserühmadesse. Enamus osalejaid olid vanuserühmades 25-32 aastat ja 33-40 aastat. Seejärel võib väita, et ligikaudu 47% uuringus osalenud raamatupidajatest on vanuses 25–40 aastat. Uuringus osales suhteliselt vähe kuni 24-aastaseid vastajaid (4 inimest ehk 3,81%) ning 65-aastaseid ja vanemaid vastajaid (3,81%). Vanuseline jaotus on esitatud joonisel 1.

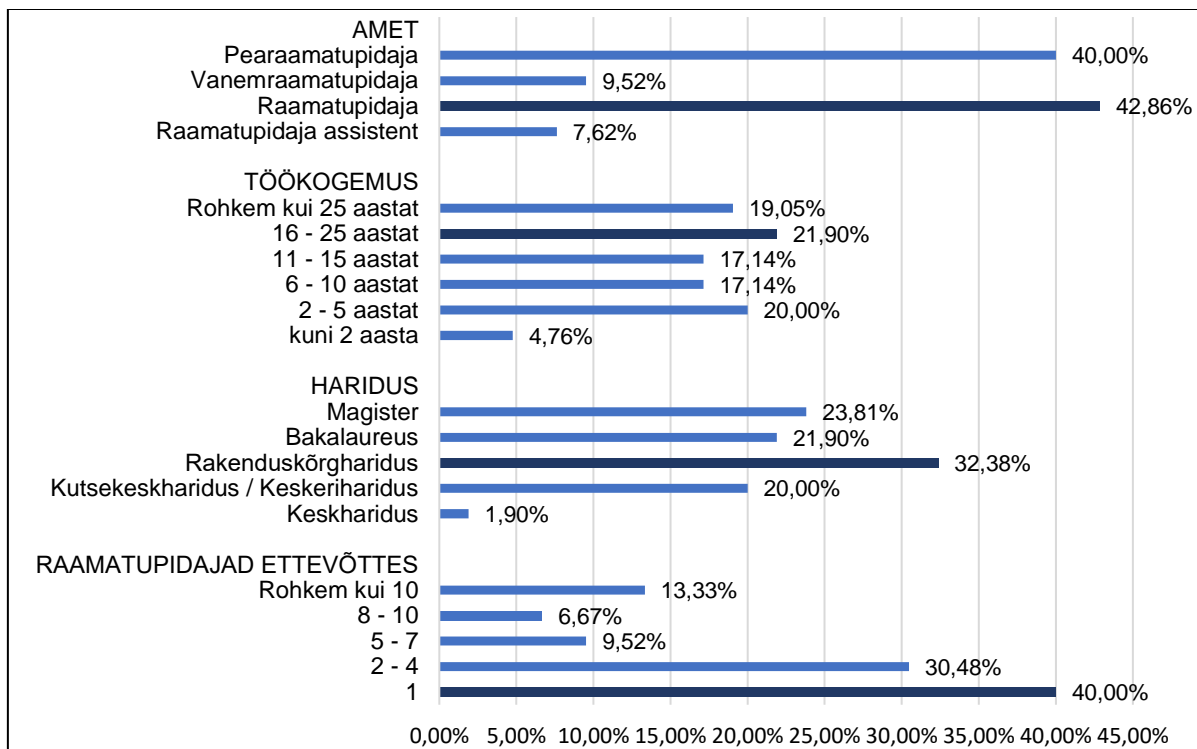

Joonis 1. Uuringus osalenute vanuseline jaotus

Allikas: Autori koostatud lisa 2 toodud tulemuste põhjal

Joonisel 2 on toodud uuringus osalenute tausta informatsioon. Vastajatest oli 8 raamatupidaja assistenti, 10 vanemraamatupidajat, 42 pearaamatupidajat ja 45 raamatupidajat. Raamatupidajate töökogemus jagunes peaaegu võrdseteks osadeks. 21,90% raamatupidajatest on raamatupidamise kogemus 16-25 aastat ja 20,0% vastanutest on kogemus 2-5 aastat. Väärrib märkimist, et peaaegu üks viiendik (19,05%) vastanutest on raamatupidamise kogemusega üle 25 aasta ja vaid 5 inimesel on töökogemus vähem kui 2 aastat. See näitab, et enamikul vastajatest on raamatupidamise alal kogemust enam kui 2 aastat ning uuringu jaoks see on positiivne, kuna raamatupidajad vastasid enamikule uurimisküsimustele oma kogemuse põhjal. Edasi uuriti raamatupidajate haridustaset. Saadud vastuste põhjal kõige laialdasema hulga moodustasid rakendusliku kõrgharidusega raamatupidajad - 34 inimest (32,38%). Magistrikraad on 25 vastajal (23,81%) ja bakalaureusekraad on 23 vastajal (21,90%). Kui arvestada koguarvu, siis 105st raamatupidajast 94 (89,52%) on omandanud majandusarvestusalase hariduse (vt lisa 2) ja ainult 11 (10,48%) raamatupidajal ei ole majandusarvestusalast haridust. Personaalsetest andmetest saadi teada, et 42

raamatupidajat (40,0%) töötab ettevõttes ainsa raamatupidajana ehk tegeleb raamatupidamise küsimuste ja ülesannetega üksi. 32 vastajat töötavad ettevõttes kus on 2-4 raamatupidajat, kõige haruldasem vastus oli vahemikus 8-10 raamatupidajat, selle valis 7 vastajat.

Joonis 2. Vastajate jagunemine ametikoha, töökogemuse, hariduse ja ettevõttes raamatupidajate arvu järgi

Allikas: Autori koostatud lisa 2 alusel

Raamatupidajate töö paremaks mõistmiseks esitati küsimus raamatupidaja tööülesannete kohta, kas raamatupidaja tööülesanded on seotud konkreetse arvestuse teemaga või ettevõtte kogu arvestuse valdkonnaga. Vastuste tulemustest (vt lisa 2) lähtudes hõlmab valdav enamus 92 vastajat (87,62%) raamatupidamise töös kõiki teemasid ja 13 inimest (12,38%) töötab konkreetse arvestuse teemaga. See vastus oli ootuspärane, kuna Eestis on suur hulk väikeettevõtteid, kus pole vajadust raamatupidajate vahel vastutust töövaldkondade kaupa jagada.

Edasi oli oluline uurida sisekontrollisüsteemi olemasolu ettevõtetes, kus töötavad raamatupidajad. See info näitab uuringus, kas vigade avastamine ja esinemine sõltub sisekontrollisüsteemi olemasolust või mitte. 56,19% vastanutest (59 inimest) töötavad sisekontrollisüsteemita ettevõttes ja 43,81% vastanutest (46 inimest) väitsid, et ettevõttes on loodud sisekontrollisüsteem. (vt Lisa 2)

2.3 Uuringu tulemused

2.3.1 Vigade liigitus ja esinemine

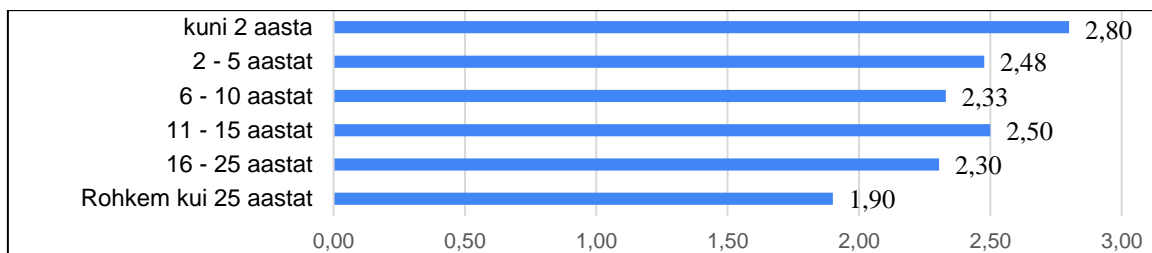
Käesolevas uuringus oli eesmärgiks välja selgitada, milliste vigadega raamatupidajad kokku puutuvad sagedamini ning millised võivad olla vigade esinemise põhjused Eesti raamatupidajate seas.

Vigade teema uurimise alustamiseks Eesti raamatupidajate seas esitati küsimus, kui oluliseks peavad raamatupidajad raamatupidamisandmete usaldusväärsust 5-pallisel skaalal, vastusevariantidist „1 - Täiesti ebaoluline“ kuni „5 - Väga oluline“ (vt lisa 3). Vastus oli üsna ootuspärane, sest 96 raamatupidajat (91,43%) hindas olulisust 5-ga ehk väga oluliseks. 8 raamatupidajat (7,62%) hindas tähtsust 4 palliga ja 1 inimene hindas 3 palliga.

Järgnevalt palus autor raamatupidajatel hinnata kuivõrd sageli nad teevad vigu oma töös 5-pallisel skaalal vastusevariantidega vahemikus „1-Harva“ kuni „5-Sageli“ (vt lisa 3). Saadud vastuste kohta arvutati aritmeetiline keskmine 2,32 punkti, mis tähendab raamatupidajate seas harva esinevat vigade avastamist. Kuid suur osa vastajatest märkis vigade esinemise palliga 3 ehk aeg-ajalt ja palliga 4 ehk pigem sageli kokku 41 vastajat (39,05%).

Seejärel võrdles autor vigade esinemissagedust sõltuvalt raamatupidaja tööülesannetest (vt lisa 3). Kas raamatupidajate ülesanded on seotud ettevõtte kogu arvestuse valdkonnaga või seotud konkreetse arvestuse teemaga (töö müügiarvetega, ostuarvetega jne). Vastustest selgus, et raamatupidajad, kelle töö on seotud kogu arvestuse valdkonnaga, said keskmiselt 2,23 palli, mis tähendab harva esinevat vigade avastamist. Uuringus vastajatel, kelle töö on seotud konkreetse teemaga, on keskmine punktisumma 3,0 palli, mis tähendab aeg-ajalt vigade tekkimist. Autori arvates on see ootamatu tulemus, kuna kõigi raamatupidamise teemadega seotud töö eeldab suuremat keskendumist mitmele ülesandele korraga ja vea esinemise tõenäosus võiks olla suurem. Siiski lisab autor, et kuna uuringus on palju vähem vastajaid (105st vastajatest 13 inimest), kelle töö on seotud konkreetse arvestuse teemaga, tuleks täpsemate vastuste saamiseks tulevaste uuringute vastajate valimit laiendada.

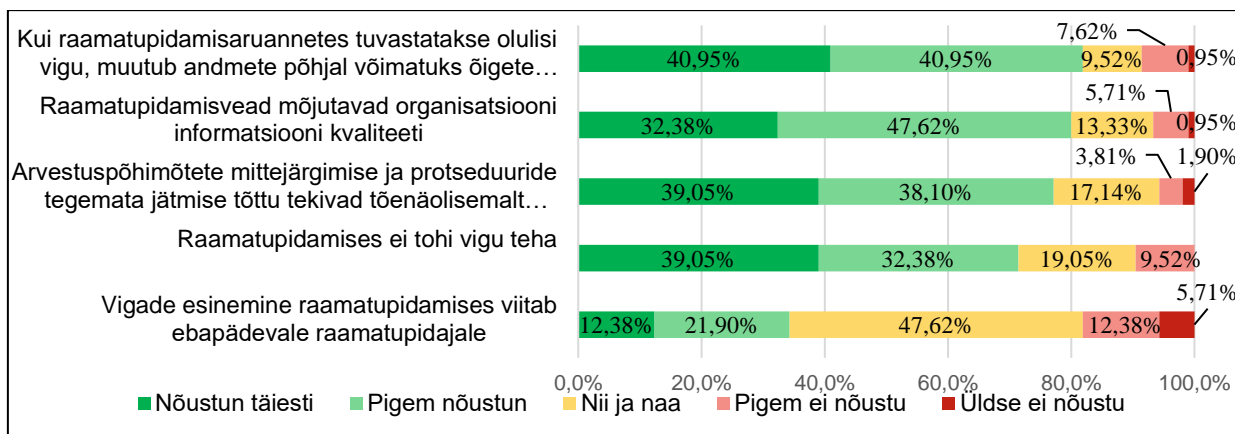
Seejärel otsustas autor välja selgitada, kas vigade esinemissageduse ja raamatupidaja kogemuse vahel on seos või mitte. Vigade sageduse hindamise tulemustest leidis autor keskmised väärtused vanuse järgi. Keskmised hinnangud on kajastatud joonisel 3.

Joonis 3. Raamatupidaja kogemuse ja vigade sageduse seos
Allikas: Autori koostatud lisa 3 toodud tulemuste põhjal

Saadud andmete põhjal võib väita, et vigade esinemissagedus ei sõltu tugevalt töökogemusest, kuna kõik töökogemuse valimid on ligikaudu ühesuguse keskmise punktisummaga (2-3 punkti), mis tähendab vahemikus „harva“ kuni „aeg-ajalt“ vigade esinemist. Madalaim keskmine punktisumma 1,90 on üle 25-aastase staažiga raamatupidajatel. Selles kogemuste rühmas 20st raamatupidajast 10 hindas esinemissagedust 1-palliga. Autori hinnangul on selle põhjuseks asjaolu et enam kui 25-aastase kogemustega vastajatel on raamatupidamisalal erinevate arvestuse teemadega töötades rohkem kogemusi.

Järgmisena paluti raamatupidajatel hinnata, kuivõrd nad nõustuvad väidetega raamatupidamislike vigade esinemise kohta. Vastajate määrad on näidatud joonisel 4.

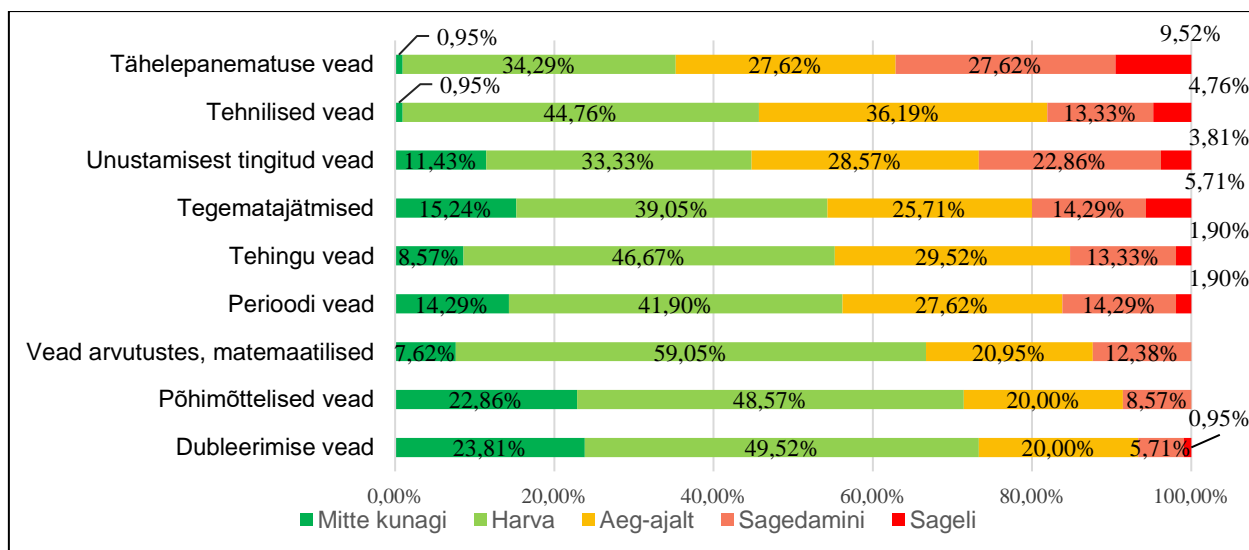
Joonis 4. Uuringus osalenute arvamuste osatähtsus raamatupidamislike vigade esinemise kohta
Allikas: Autori koostatud lisa 4 toodud tulemuste põhjal

Esimene väide puudutas raamatupidaja pädevuse seost vigade esinemisega. Enamik raamatupidajaid (47,62%) hindas väide vastusega "Nii ja naa". Autor leiab, et raamatupidajad ei saa selle väitega täielikult nõustuda võimalikke erinevate vigade esinemise põhjuste tõttu. Kahe

väite vahel jagunesid raamatupidajad peaaegu võrdselt: Arvestuspõhimõtete mittejärgimise ja protseduuride tegemata jätmise tõttu tekivad tõenäolisemalt olulised vead ja raamatupidamises ei tohi vigu teha. Täiesti nõustuvad selliste väidetega 39,05% ehk 41 vastajat ja ainult 3,81% ja 9,52% ehk 4 ja 10 raamatupidajat pigem ei nõustu. Arvestades alljärgnevat väiteid, mis puudutavad oluliste vigade mõju õigete majandusotsustele ja vigade mõju raamatupidamise kvaliteedile, osutusi vastused ootuspäraseks. Täiesti nõus väidetega on 43 ja 34 inimest ehk 40,95% ja 32,38%. Pigem nõus on 43 ja 50 raamatupidajat ehk 40,95% ja 47,62%.

Raamatupidajatelt laekunud vastused vigade mõju kohta raamatupidamisprotsessile on loogilised. Raamatupidaja on ettevõttes oluline isik, kes peab vastutama teabe õigsuse ja esitatavate aruannete kvaliteedi eest. Seetõttu on selle tulemuseks enamikul raamatupidajatest arusaam oma töö olulisusest ja teabe ilmnemise usaldusväärsusest.

Uuringu oluline osa oli välja selgitada, milliste vigadega Eesti raamatupidajad on kõige sagedamini kokku puutunud. Töö esimese osa põhjal esitati vigade liigid ning paluti vastajatel hinnata 5-pallisel skaalal, kui sageli nad on kokku puutunud selliste vigadega, kus hinne 1 („mitte kunagi“) oli kõige madalam ja 5 („sageli“) kõige kõrgem. Raamatupidajate täpsemate vastuste saamiseks lisas autor küsimusele vigade klassifikatsioonide lühiselgituse. Samuti autor kodeeris saadud hinnangud aritmeetiliste keskmiste leidmiseks (vt lisa 5). Saadud tulemused on toodud joonisel 5.

Joonis 5. Vigade klassifikatsioonide esinemissagedus raamatupidajate seas
Allikas: Autori koostatud lisa 5 toodud tulemuste põhjal

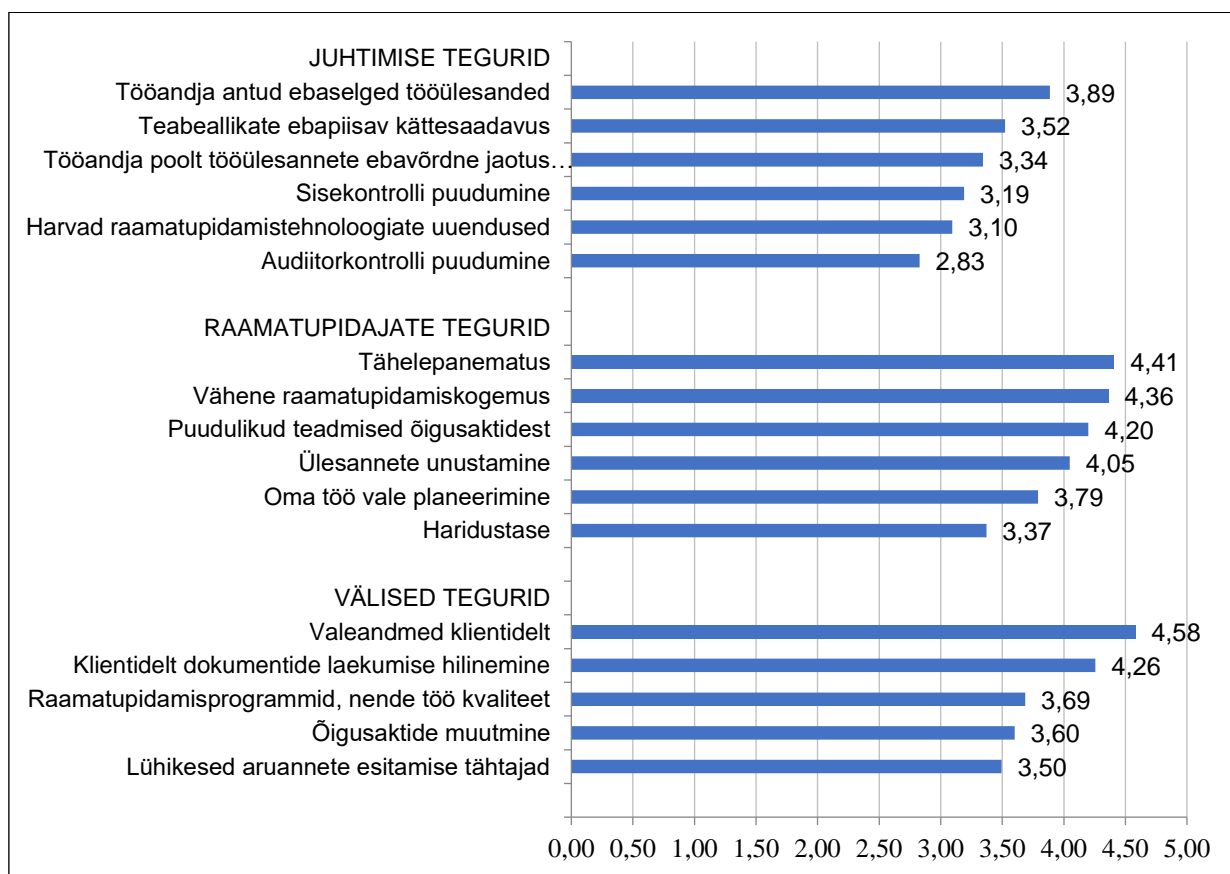
105 laekunud vastust jagunesid järgmiselt: kõige levinum viga raamatupidajate seas oli tähelepanematuse viga, keskmine punktisumma oli 3,10 (vt lisa 5), kui vaadata vastuseid, siis 27,62% ehk 29 raamatupidajat vastas, et viga esineb aeg-ajalt. Samuti 29 uuringus osalejat puutuvad selle veaga kokku sagedamini ning 10 raamatupidajat vastas, et see viga tuleb nende praktikas ette tihti. Sellele järgneb tehniline viga, mis on seotud raamatupidamistarkvara riketega, selle puudusega või mittetundmisega. 38 vastajal (36,19%) esineb selline viga vahetevahel ja 14 vastajal (13,33%) esineb sagedamini. Märkimist väärib, et tähelepanematuse viga ja tehnilisi vigu esines peaaegu kõigil raamatupidajatel, kuna vastusevariandi "Mitte kunagi" valis ainult 1 inimene. Unustamisest tingitud viga sai keskmiselt 2,74 palli (vt lisa 5), mis tähendab veidi vähem kui aeg-ajalt esinemist. Tegematajätmised, tehingu ja perioodi vead said üsna sarnased tulemused, keskmiselt 2,56, 2,53 ja 2,48, mis tähendab „harva“ kuni „aeg-ajalt“ tekkimist. Kõige haruldasemad vead olid dubleerimisvead ja põhimõttelised vead. Kunagi pole nende vigadega kokku puutunud 25 ja 24 raamatupidajat (vastavalt 23,81% ja 22,86%). Tulemuste põhjal võib väita, et enim on Eesti raamatupidajate seas levinud tähelepanematusest tingitud vead. Samuti on levinud raamatupidamistarkvara ebapiisava tundmisega või riketega seotud vigade esinemise sagedus ning unustamisest tingitud vead.

Autori järgmiseks sammuks oli välja selgitada vigade esinemissagedus nii sisekontrollisüsteemiga ettevõttes kui ka ettevõttes ilma selleta. Saadud tulemused olid ootamatud (vt lisa 5). Autor eeldas, et sisekontrollisüsteemiga ettevõtete raamatupidajate keskmine vea esinemissagedus peaks olema madalam, kuid tulemus osutus vastupidiseks. Peaaegu kõik vead, välja arvatud matemaatilised ja tähelepanematusvead, esinevad sisekontrollisüsteemiga ettevõttes veidi sagedamini kui sisekontrollisüsteemita ettevõttes. Autori arvates viitab saadud tulemus sellele, et tänu sisekontrollisüsteemi olemasolule avastatakse kontrolli käigus rohkem vigu kui sisekontrollisüsteemi puudumisel.

Uuringu järgmises küsimuses soovis autor teada saada, kas raamatupidajad on varasematel perioodidel tehtud olulised raamatupidamisvead ära parandanud. Tulemuste kohaselt parandas enamus raamatupidajaid möödunud perioodide vead ära, mis moodustas 58,1% (61 vastajat) ja 41,9% (44 vastajat) ei tegelenud möödunud perioodide vigade parandamisega (vt lisa 5). Selgus, et enamus raamatupidajad on kokku puutunud oma töökogemuses eelmiste perioodide vigade parandamise põhimõtetega ja oskavad neid kasutada töös.

2.3.2 Vigade esinemise põhjused

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida raamatupidamisvigade esinemise põhjuseid Eesti raamatupidajate seas. Uuringus osalenud raamatupidajate arvamuse väljaselgitamiseks vigade võimalikest põhjustest, palus autor hinnata tegurite mõju, mis võivad mõjutada ja/või põhjustada vigade esinemist. Autor jagas võimalikud vigade esinemise põhjused kolmeks rühmaks. Esimene rühm on seotud teguritega, mis sõltuvad ettevõtte juhtimisest, kontrollimisest ja auditeerimisest. Teise rühma kuuluvad raamatupidajate haridus, kogemus ja oma töö planeerimine. Kolmandas rühmas on tegurid, mis sõltuvad välistest põhjustest. Vastusevariandid, mille vahel sai valida, olid 5-palli skaalal vahemikus „1 – Ei mõjuta vigade esinemist“ kuni „5 – Mõjutab vigade esinemist“ ning saadud vastuste põhjal arvutati aritmeetilised keskmised. Joonisel 6 on esitatud keskväärtuse hinnang.

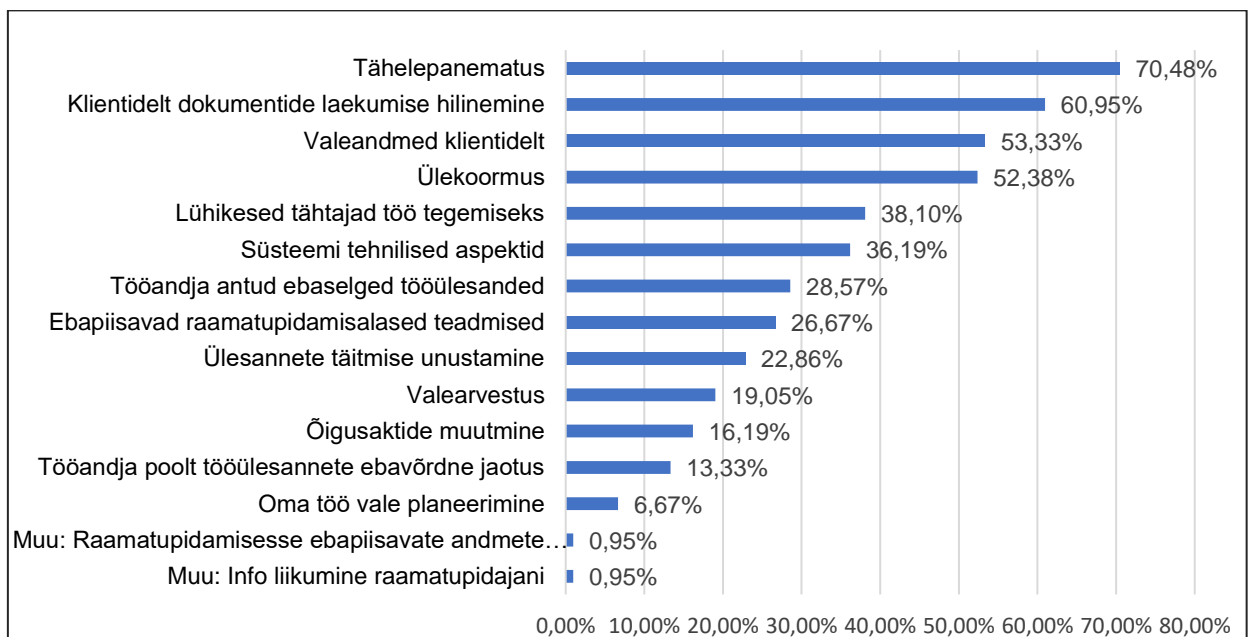
Joonis 6. Keskvärtuse hinnang, kuidas aspektid mõjutavad ja/või põhjustavad raamatupidamislike vigade esinemist

Allikas: Autori koostatud lisa 6 toodud tulemuste põhjal

Tulemusest selgus, et peamiseks raamatupidamisvigade põhjuseks on klientidelt saadud ebaõiged andmed, kus keskmine punktisumma on 4,58. 72 raamatupidajat (68,57%) leiab, et see aspekt

põhjustab kindlasti raamatupidamisvigade esinemist. Päris palju toodi välja, et vigade põhjus on tähelepanematus, mille keskmine punktisumma on 4,41. Samuti on suur mõju avaldanud raamatupidamisalane kogemus (4,36). Uuringus vastajate arvates võivad olulised vigade põhjused olla klientidelt dokumentide laekumise hilinemine ja puudulikud teadmised õigusaktidest (vastavalt 4,26 ning 4,20). Vastanud hindavad ülesannete unustamist keskmiselt 4,05 palliga, mis pigem põhjustab vigade tekkimist. Kõige ebaolulisemad vigade põhjused raamatupidajate hinnangul on sisekontrolli- ja auditisüsteemi puudumine ning harvad uuendused raamatupidamistarkvaras. Autori arvates ei suuda raamatupidajad tarkvara sagedaste uuenduste korral selle tööga kiiresti kohaneda ning tarkvara mittetundmise tõttu tekivad vead. Kui arvestada 3 grupi tulemusi, siis selgub, et juhtkonnast sõltuvate vigade põhjuste keskmised hinned on kõige madalamad.

Edasi soovis autor raamatupidajate kogemuste põhjal välja selgitada, millised on nende töös esinevate vigade põhjused. Võimalik oli valida mitu vastusevarianti (vt joonis 7).

Joonis 7. Vigade esinemise põhjused raamatupidajate seas
Allikas: Autori koostatud lisa 7 toodud tulemuste põhjal

Peale kõigi vastuste analüüsimist oli Eesti raamatupidajate seas kõige levinum vigade põhjus tähelepanematus. Selle põhjuse valis 74 vastajat (70,48%). Autori arvates, teevad kõik inimesed vigu ning see on inimlik. Raamatupidaja võib töös aeg-ajalt eksida tähelepanematuses, mis on tingitud töötempo, väsimuse, töödeldava info hulga või monotoonsuse tõttu. Sellele järgnes

kliektide hilineud dokumetide esitamise põhjus, selle valis 64 raamatupidajat (60,95%). Autor leiab sellele tulemusele lihtsa seletuse. Raamatupidaja ei saa olla 100% kindel kliendi poolt edastatud info tõeõarasuses, tema ülesanne on laekunud info korrektne ja õigeaegne töötlemine. Peaaegu sama tulemusega olid sellised põhjused nagu klientidelt valeandmed (56 vastajat ehk 53,33%) ja ülekoormus (55 vastajat ehk 52,38%). Märkimist väärib, et juba varasemates uuringutes oli finantsaruannete moonutuste peamiseks probleemiks klientidelt valesti esitatud andmed. Lisaks esines vastusevariant „lühikesed tähtjad töö tegemiseks“ 40 korda (38,10%). Raamatupidamisosakonna töö võib maksudeklaratsioonide esitamise päevadel olla ebakorrapärane ning nõuda palju pingutust ja aega, mistõttu valisid uuringus osalejad vigade esinemise põhjuseks ülekoormuse. Samuti leiab autor, et ülekoormuse põhjuseks võib olla tööliste puudus või ebavõrdne kohustuste jaotus raamatupidajate vahel. Veidi vähemate vastanutest (36,19%) arvates on vigade põhjus tarkvaraga seotud tehnilised aspektid. 2 inimest soovis eraldi välja tuua vigade esinemise põhjust, mis oli seotud info liikumisega raamatupidajani. Vigade harvad põhjused olid: õigusaktide muutmine, tööülesannete ebavõrdne jaotus tööandja poolt ning oma töö vale planeerimine.

Lisaks küsis autor raamatupidajatelt kas on ette tulnud, et nende hinnangud on muutunud uue informatsiooni laekumise tõttu. „Jah“ vastuse valis 77 raamatupidajat (73,3%) ja 28 raamatupidajat (26,7%) vastas „Ei“ (vt lisa 7). Autori arvates on see vastus tihedalt seotud tekkinud vigade põhjustega nagu klientide esitatud valeandmed ja dokumentide laekumise hiline mine. Nendel kahel põhjusel oli esinemissagedus suur vastavalt 60,95% ja 53,33% (vt joonis 7). Lähtudes töö esimeses osas esitatud informatsioonist, nõuavad uued dokumendid või uus teave hinnangute ülevaatamist või muutmist. Seejärel hinnangute muutuseks võivad olla dokumentide laekumise hiline mine ja klientidelt saadud valeandmed.

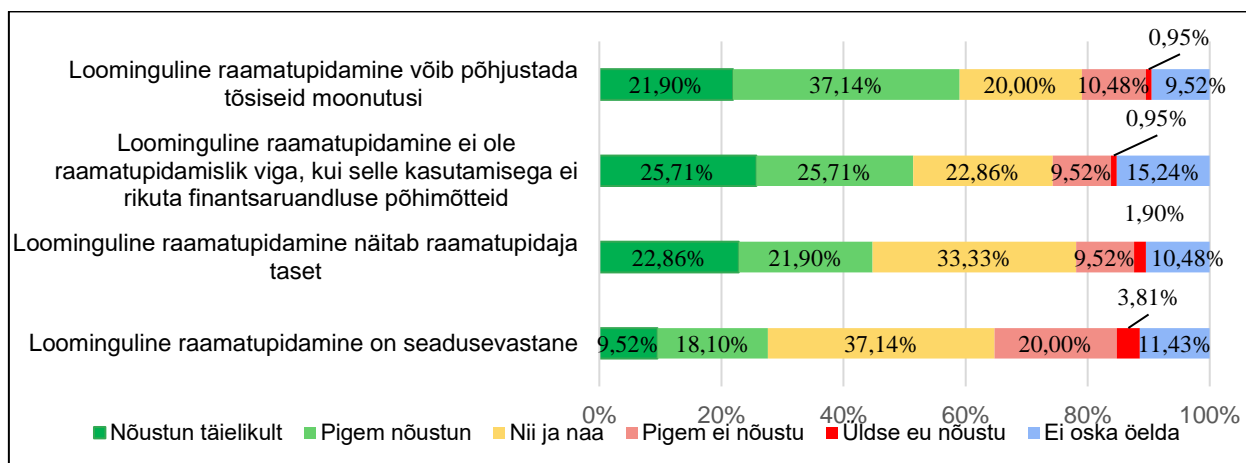
2.3.3 Loominguline raamatupidamine

Esimeses peatükis käsitletud allikatest selgus, et loominguline raamatupidamine on raamatupidamise moonutus, mistõttu otsustas autor uurida, milline on Eesti raamatupidajate arvamus selle kohta.

Kõigepealt soovis autor teada saada, kas vastajatele on tuttav mõiste „loominguline raamatupidamine“. Selgus, et 50 raamatupidajat ehk 47,6% vastajatest teavad, mis on loominguline raamatupidamine (vt lisa 8). 36 vastajat (34,3%) valis variandi „Midagi olen

kuulnud“ ja ülejäänud 19 raamatupidajate jaoks (18,1%) on loominguiline raamatupidamine võõras.

Järgmisena uuriti kuivõrd vastajad nõustuvad väidetega loominguilise raamatupidamise kohta. Tulemused on toodud joonisel 8.

Joonis 8. Uuringus osalenute arvamuste osatähtsus loominguilise raamatupidamise kohta
Allikas: Autori koostatud lisas 5 toodud tulemuste põhjal

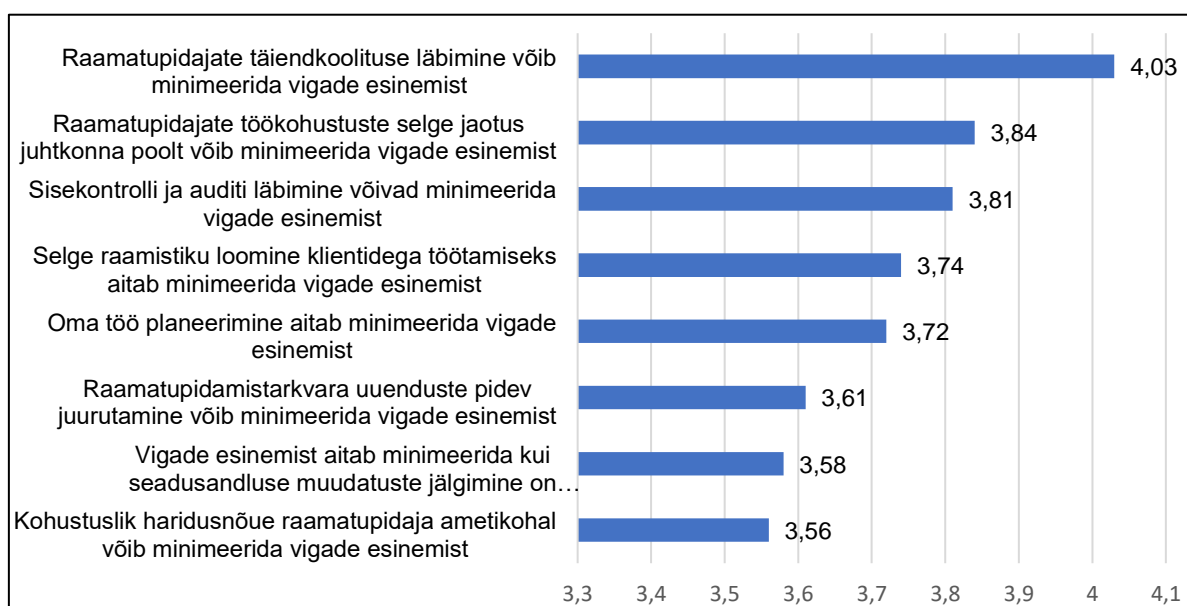
Esimene väide ehk loominguiline raamatupidamine võib põhjustada tõsiseid moonutusi, nõustub 23 vastajat (21,9%), pigem nõustub 39 inimest (37,14%). Neutraalselt suhtub 21 vastajat (20%) ning 12 vastajat ei nõustu selle väitega. 10 vastajat valis variandi „ei oska öelda“. Teise väitega „loominguiline raamatupidamine on seadusvastane“ täiesti nõustub 10 vastajat ja pigem nõustub 19. Neutraalselt suhtub 39 (37,14%) ja 25 vastajat (23,81%) ei nõustu. Järgmise väitega „loominguiline raamatupidamine näitab raamatupidaja taset“ täiesti on nõus ja pigem nõus 44,76% ehk 47 raamatupidajat. Vastust „Nii ja naa“ valis 35 raamatupidajat (33,33%) ja 11 (10,48%) ei osanud avada oma arvamust. Vastajad jagunesid peaaegu võrdselt viimase väite arvamuse vahel: Loominguiline raamatupidamine ei ole raamatupidamislik viga, kui selle kasutamisega ei rikuta finantsaruandluse põhimõtteid. Täiesti on väitega nõus 27 inimest (25,71%), samuti 27 vastajat on pigem nõus ning neutraalselt suhtub 24 vastajat (22,86%). Ei osanud öelda oma arvamust 16 inimest ja 10 vastajat ei ole nõus selle väitega.

Töö autori hinnangul võib saadud tulemuste põhjal järeldada, et Eesti raamatupidajad on loominguilise raamatupidamise suhtes neutraalselt. Kuid enamiku vastanute arvates, võib loominguiline raamatupidamine põhjustada tõsiseid moonutusi.

2.3.4 Vigade minimeerimise võimalused ja ettepanekud

Uuringu üks peamisi eesmärke oli välja selgitada milliseid võimalikke meetmeid saab rakendada raamatupidamisvigade minimeerimiseks ja kvaliteedi tõstmiseks. Selleks koostas autor küsimuse vigade minimeerimise võimalustega ning palus raamatupidajatel avaldada arvamust.

Autor palus uuringus osalejatel hinnata kuivõrd nad nõustuvad väidetega, mis on seotud vigade minimeerimise võimalustega. Autor kodeeris vastused aritmeetiliste keskmiste leidmiseks. Vastused olid vahemikus „1 - Üldse ei nõustu“ kuni „5 - Nõustun täielikult“ ning lisaks oli vastusevariant „Ei oska öelda“. Joonisel 9 on toodud tulemused.

Joonis 9. Vigade minimeerimise võimaluste keskmised väärtused

Allikas: Autori koostatud lisa 9 toodud tulemuste põhjal

Tulemustest selgus, et suurim keskmine väärtus ehk kõige efektiivsem võimalus raamatupidajate arvates on raamatupidajate täiendkoolituse läbimine (4,03). 105st vastajast 41 on täiesti nõus selle ettepanekuga ja 38 pigem nõustuvad. Pääaegu võrdsed pallid said raamatupidajate töökohustuste selge jaotus juhtkonna poolt (3,84) ja sisekontrolli ja -auditi läbimine (3,81). Kaks järgmist väidet sai peaaegu võrdse keskmise palli. Selge raamistiku loomine klientidega töötamiseks (3,74) ja oma töö planeerimine (3,72). Natuke madalamad keskvaartused on tarkvarade pideval uuendamisel ja ettepanekul kui seadusandluse muudatuste jälgimine on konkreetse töötaja tööülesanne. Ning kõige madalam hinnang anti kohustusliku haridusnõudele raamatupidaja ametikohal (3,56).

Samuti küsiti raamatupidajatelt arvamust, kas on vaja korraldada seminare raamatupidamisvigadest ja nende minimeerimist. 91 vastajat (86,7%) leidis, et seminare on vaja korraldada ja 14 inimest (13,3%) peab selle seminaride korraldamist ebavajalikuks (vt lisa 9).

Küsitluse lõpuks anti osalejatele võimalus avaldada oma arvamust ja teha ettepanekuid vigade minimeerimise kohta. Kokku jagas oma arvamust 37 raamatupidajat ehk 35,24%. Kuna osade ettepanekute teemad olid omavahel tihedalt seotud, otsustas autor kõik laekunud ettepanekud vigade minimeerimise kohta jaotada põhiteemadeks (vt lisa 10). Seega jaotati teemad järgmiselt: raamatupidajate haridus ja teadmised, kontrollisüsteem, töökoormus, info edastamine raamatupidajatele ja muud ettepanekud.

Enamik ettepanekuid raamatupidamise kvaliteedi parendamiseks olid seotud raamatupidaja hariduse ja teadmistega. Selle teema arutlemisel pöörati rohkem tähelepanu teadmiste uuendamistele ja täiendkoolitusele. Vastajate arvates peab raamatupidaja olema tööl tähelepanelik ja korrektne. Kahe vastaja arvates on raamatupidamisteenuse osutamiseks vajalik raamatupidamisharidus. Mõned raamatupidajad tõid ka välja, et tuleb alati teadlik olla õigusaktide muutustega, tunda huvi enese professionaalse arengu vastu. Üheks ettepanekuks vigade esinemise vähendamiseks oli eksamineerida raamatupidajaid iga 5 aasta tagant.

Lisaks puudutas 6 vastust töö üle teostatava kontrolli olemasolu. Vastajad pakkusid välja pideva kontrolli ja võrdlussüsteemi juurutamist. Ettepanek on lisaks enda töö kontrollimisele ka teise raamatupidaja töö kontrollimine. „Tuleks rakendada nõ nelja silma printsiipi, mis tähendab, et ühe raamatupidaja tehtud tööd (aastaruanded vms) vaadatakse teise raamatupidaja poolt üle. Samuti saaks seda rakendada mingite protsesside teostamisel, kus üks töötaja teeb esimese osa ja teine töötaja teise osa, et oleks kahekordne ülevaatus“.

Kolmas teema oli seotud raamatupidajate töökoormusega. 8 raamatupidajat märkis, et raamatupidamislikke vigade esinemise minimeerimiseks on vaja töökoormust tasakaalustada. Koormuse suurenemisega tuleks arvestada töötajate arvuga ning leida uusi töötajaid. Vastajad lisisid, et töömaht peab võimaldama rahulikult ülesannetesse süvenemist.

Ettepanekud dokumentide õigeaegse esitamise ja info edastamise raamatupidajatele kohta tegi 4 raamatupidajat. Nende arvates, peab algdokumentide laekumine olema pidev, kuna tavaliselt tuuakse dokumendid maksudeklaratsioonide esitamise päeval. Samuti tõi üks raamatupidaja

ettepanekuna välja ka asjaolu, et korrektne info jagamine juhtkonna poolt raamatupidajatele ja teabe mitte varjamine saab vigade esinemist minimeerida.

Järgnevalt on toodud 2 ideed vigade minimeerimiseks raamatupidamises muutumata kujul (vt lisa 10):

- „Kõige rohkem võib olla tulebki ette vigu seoses seadusemuudatustega. Vahest on pisut keeruline aru saada, kuidas uues olukorras, näiteks uue seaduse valguses, peaks toimima. Seal aitaks võib olla mingid selgitavad artiklid koos näidetega“.
- „nt SOP (*standard operating procedure*) dokumentatsiooni vms dokumendi koostamine, kus on lahti kirjutatud kõik ettevõttes kasutatavad põhimõtted konkreetse näidetega ja reeglitega. See kindlasti aitaks vältida, et erinevad raamatupidajad käsitlevad sarnased tehingud erinevalt. Ka selle osana on kindlasti vajalikke toimingute loetelu, tähtajad ja vastutajad. Nii et igaüks teab, mille eest tema vastutab ja mida on tema pädevuses. Veel mind aitab Excelis andmete töötlemise oskuse täiendamine“.

Raamatupidajate arvamuste järgi võib väita, et kõik ülaltoodud ettepanekud võivad minimeerida raamatupidamises vigade tekkimist. Seetõttu raamatupidamise töös on vaja pöörata tähelepanu erinevatele aspektidele.

2.4 Järeldused ja ettepanekud

Bakalaureusetöö uuringu eesmärk oli välja selgitada, milliste vigadega on Eesti raamatupidajad kõige sagedamini kokku puutunud. Lisaks sooviti uurida raamatupidajate arvamust raamatupidamislike vigade esinemise põhjustest, samuti nende minimeerimise viise, ning tuvastada vigade põhjusi lähtuvalt raamatupidajate kogemustest.

Läbiviidud uuringus osales 105 raamatupidajat, kelle hulgast 42 töötavad ettevõttes ainuraamatupidajana, 31 vastajal on ettevõttes 2-4 raamatupidajat. 94 vastanutest on majandusarvestusalase haridusega. Vastanute seas on enamus raamatupidajaid, kes tegelevad ettevõtte kogu arvestusevaldkonnaga (87,62%).

Saadud uuringu tulemused kinnitavad, et raamatupidamisandmete usaldusväärsus ettevõttes on väga oluline (91,4%). Sealhulgas nõustub enamik raamatupidajaid, et vigade esinemine raamatupidamise finantsaruannete koostamisel teeb andmete põhjal võimatuks õigete järelduste ja majandusotsuste tegemise.

Uuringus osalenud raamatupidajate veamäär oli keskmiselt 2,32 punkti 5-st, mis tähendab, et töös esineb vigu harva. Edasi võrdles autor arvestusvigade esinemissageduse keskväärtust vastajate kogemusega, kus üle 25-aastase staažiga raamatupidajad said viiepallisel skaalal madalaima keskmise palli (1,90).

Järgnevalt uuriti vigade esinemissagedust sisekontrollisüsteemiga ettevõttes kui ka ettevõttes ilma selleta. Tulemuseks selgus, et sisekontrollisüsteemi olemasolul avastatakse kontrolli käigus rohkem vigu kui sisekontrollisüsteemi puudumisel. Samuti selgus, et vastajatel, kelle ülesanded on seotud kogu arvestuse valdkonnaga on madalam vigade esinemissagedus kui vastajatel, kelle ülesanded on seotud konkreetse arvestuse teemaga.

Saadud andmete alusel tõi autor välja, et raamatupidajate seas olid enimlevinud tähelepanematusvead, tehnilised vead, unustamise ja tegematajätmisega kaasnevad vead. Tähelepanematusvead ja tehnilised vead esinesid 105st raamatupidajatest 104 vastajal. Pärast tehniliste vigade põhjuste uurimist osutusid peamisteks probleemideks raamatupidamistarkvara ebapiisav tundmine ning raamatupidajate suutmatus tarkvara uuendustega kiiresti kohaneda.

Raamatupidamisvigade põhjuseid uurides selgus, et vastajate hinnangul mõjutavad vigade esinemist kõige rohkem klientidelt saadud valeandmed. Samuti hindasid vastajad kõrgelt selliste tegurite mõju vigade esinemisele nagu tähelepanematus, vähene raamatupidamiskogemus, klientidelt dokumentide laekumise hilinemine ja puudulikud teadmised õigusaktidest. Vastanute seas oli tähelepanematus levinuim vigade põhjus, selle valis 70,48% raamatupidajatest. Põhjuste seas on ka klientidelt dokumentide laekumise hilinemine (60,95%), valeandmed klientidelt (53,33%) ja töötajate ülekoormus (52,38%).

Uuringus vaadeldi varasematel perioodidel vigade paranduste sagedust ja hinnangute muutumist uue teabe laekumise tõttu. Tulemustest selgus, et enamik raamatupidajaid (73,3%) on korrigeerinud hinnanguid uue teabe tõttu; eelneva perioodi vigu on parandanud 58,1% vastajatest.

Siinkohal võib põhjus peituda selles, et arvestushinnangu ülevaatamist või muutmist võib põhjustada dokumentide laekumise hilinemine või klientidelt pärit valeandmed.

Uuringus osalenud raamatupidajate suhtumine loomingulisse raamatupidamisse osutus neutraalseks. Kuid enamiku vastanute arvates, võib loominguline raamatupidamine põhjustada tõsisemaid moonutusi ja vigu.

Uuringu eesmärk oli välja selgitada vigade minimeerimise ja raamatupidamise kvaliteedi parandamise võimalusi. Tulemuste põhjal tehti palju ettepanekuid. Suurem osa raamatupidajatest (86,7%) märkis, et seminaride korraldamine raamatupidamisvigade ja nende minimeerimise kohta oleks efektiivne võimalus töö kvaliteedi tõstmiseks. Paljude vastajate arvates (73,33%) aitab selge töökohustuste jaotus raamatupidajate vahel minimeerida vigu raamatupidamises. Eraldi toodi välja piisavalt näiteid seoses raamatupidajate haridustaseme ja teadmiste pideva tõstmisega. Kõrgelt hinnati kontrolli mõju aspekti ettevõtte sees, samuti tähelepanu pööramist raamatupidajate töökoormusele. Ülekoormuse tõttu tekivad tähelepanematus ja unustamine, mis suurendab vigade esinemise ohtu. Seetõttu on autori hinnangul nõutav raamatupidamise töö tasakaalustamine, vastutuse selge jaotus ning tööjõupuuduse korral uute töötajate leidmine. Raamatupidajate järgmine ettepanek vigade minimeerimiseks oli parandada raamatupidajatele teabe ja dokumentide esitamise kvaliteeti. Probleme tekitavad andmete mittetäielik edastamine kliendilt ja dokumentide laekumise hilinemine. Selleks teeb autor ettepaneku kehtestada selge raamistik kliendiga töötamiseks ning soovib töödandjal panustada raamatupidamissüsteemi arendamisse. Näiteks saab kliendi ja raamatupidamisosakonna vahelises lepingus määrata aruandeperioodi esitamise tähtaja.

Tänapäeval areneb raamatupidamine tänu tarkvaradele, kuid need ei pruugi kõiki vigu kõrvaldada. Kõige sagedamini tekivad vead elementaarse tähelepanematus ja unustamise tõttu. Oskus esmast dokumentatsiooni õigesti lugeda ja töödelda, samuti seaduste ja standardite tundmine aitavad vältida vigu. Seetõttu kõige olulisem on tähelepanelikkus ja enesekontroll. Autori ettepanek vigade esinemise probleemi kõrvaldamiseks ja raamatupidamise kvaliteedi parendamiseks on see, et kõigepealt tuleb leida moonutuste põhjused. Uuring näitas, et iga vea liik ilmnes ühel või teisel määral ja kõik välja pakutud vigade põhjused osutusid valituks, erines vaid põhjuste valiku sagedus. Seetõttu peaksid kvaliteedi parandusvõimalused olema otseselt seotud vigade esinemise põhjustega.

Järgnevalt on toodud konkreetsed vigade põhjused ja lühike loetelu nende võimalikest lahendustest uuringus saadud tulemuse alusel.

1. Tähelepanematus ja unustamatus – töökoormuse jaotus, meeldetuletused raamatupidajatele, oma töö planeerimine keerulisest lihtsa ülesandeni, „nelja silma“ töösüsteem.
2. Klientidelt dokumentide laekumise hilinemine - selge raamistiku loomine klientidega töötamiseks, aruandeperioodi dokumentide esitamise kuupäeva määramine lepingus, dokumentide pidev liikumine raamatupidajatele e-maili teel.
3. Puudulikud teadmised - eksamid iga 5 aasta tagant, seminarid uute finantsaruandluse standardite tutvustamise kohta, perioodilised täiendkoolitused.
4. Ülekoormus – kaugtöö võimalus, paindlik töögraafik, ülesannete prioritseerimine, palgata raamatupidaja assistente.
5. Tarkvarade tehnilised aspektid, info edastamine – raamatupidamistarkvarade täiustused, raamatupidajatele tarkvarade uuenduste lühiselgitus, raamatupidajatele juurdepääsu võimaldamine vajalikele teabeallikatele.

Viga ei saa tekkida ilma põhjuseta, oluline on tuvastada põhjus ja seejärel parandada raamatupidamise kvaliteeti.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, millised raamatupidamislikud vead tekivad raamatupidamises, millised on nende tekkepõhjused, ning teha ettepanekuid raamatupidamisvigade minimeerimiseks. Eesmärgi saavutamiseks püstitas autor viis uurimusküsimust, millele vastuste leidmiseks töötas autor läbi mitmeid allikaid – õigusakte, artikleid. Sealhulgas korraldas autor uuringu Eesti raamatupidajate seas.

Esimeses peatükis käsitleti raamatupidamislike vigade liigitust, anti ülevaade vigade olemusest ja nende parandusest õigusaktide põhjal ning kirjeldati, missugused võivad olla vigade esinemise põhjused ning mis mõjutab raamatupidamise kvaliteeti. Selgus, et vigu saab rühmitada: ettekavatsetud vead ja ettekavatsematud vead, olulised ja ebaolulised vead, lokaalsed ja ülekandevaad, tähelepanematus-, süsteemi-, ja unustamise vead, matemaatilised vead, loominguulise raamatupidamisega seotud vead, tehingu- ja perioodilised vead, tegematajätmised, põhimõttelised ja kompenseeritud vead ning dubleerimisvead.

Samuti sai artiklitele tuginedes väita, et vigade ja moonutuste esinemise põhjuseks olid sellised tegurid nagu raamatupidajate haridus, nende pädevus, finantsaruandlusstandardite mittetundmine ja vähene töökogemus. Tööandja poolt olid põhjusteks töökoormuse ebavõrdne jaotus raamatupidajate vahel, tööülesannete ebaselge kirjeldus ning raamatupidamistarkvarade ebapiisav arendus. Raamatupidamise kvaliteeti võivad mõjutada ka raamatupidamistarkvara tehnilised aspektid, teabeallikate vähesus ja tarkvarade ebapiisav uuendamine. Raamatupidamise töö teine pool, kliendid, mõjutab märkimisväärselt võimalikku vigade teket. Siin olid peamisteks põhjusteks klientidelt pärit valeandmed ja hilinemisega esitatud dokumendid. Samuti on varasemates uuringutes leitud, et sisekontrollisüsteemi olemasolu ja auditi läbimine võivad vähendada raamatupidamisvigade tõenäosust.

Teises peatükis analüüsiti Eesti raamatupidajate seas korraldatud uuringu tulemusi. Küsitluse kaudu selgitas autor välja, millised raamatupidamislikud vead esinevad Eesti raamatupidajatel

sagedamini, missugused on vigade tekkepõhjused ning kuidas on võimalik tõsta raamatupidamise kvaliteeti ja minimeerida vigu.

Uuringu tulemuste analüüs näitas, et 91,4% vastanutest hindas raamatupidamisandmete usaldusväärsus väga oluliseks. Vastajatelt küsiti raamatupidamise kvaliteedi olulisuse kohta ja selgus, et enamiku raamatupidajate arvates mõjutavad raamatupidamisvead organisatsiooni teabe kvaliteeti ning vigade tuvastamisel raamatupidamisaruannetes on andmete põhjal võimatu teha õigeid järeldusi ja majandusotsuseid.

Uuringus selgus, et kõige sagedamini puutuvad raamatupidajad kokku tähelepanematus- ja tehniliste vigadega ning unustamisest tingitud vigadega. Lisaks selgus, et küsitluses osalenud Eesti raamatupidajatel on peaaegu samasugused vigade esinemise põhjused nagu on selgunud varasemates uuringutes. Moonutuste peamiseks põhjuseks olid tähelepanematus (70,48%), klientidelt dokumentide laekumise hilinemine (60,95%), klientidelt pärit valeandmed (53,33%) ning raamatupidajate ülekoormus (52,38%).

Uuringu tulemuste analüüsimisel leidis autor mitmeid ettepanekuid vigade minimeerimiseks:

- 1) korraldada seminare või koolitusi raamatupidamisvigadest ja nende minimeerimisest;
- 2) selge raamistiku loomine klientidega töötamiseks;
- 3) raamatupidajate töökohustuste selge jaotus juhtkonna poolt;
- 4) järjepidevad täiendkoolitused raamatupidajatele;
- 5) ühe raamatupidaja oluliste ülesannete täitmist kontrollib teine raamatupidaja ehk "nelja silma" põhimõte;
- 6) töökoormuse tasakaalustamine, paindlik töögraafik;
- 7) võimalik raamatupidamissüsteemi automatiseerimine (lihtsus info edastamises, tarkvara kõrge tase);
- 8) raamatupidajate eksamid iga 5 aasta tagant.

Edaspidi autor teeb ettepaneku uurida seda teemat laiemalt ja koostada võrdlev analüüs raamatupidajate seas enne ja pärast vigade minimeerimise võimaluste rakendamist, et võrrelda, kuidas muudatused ja ettepanekud mõjutavad raamatupidamistööd ja selle kvaliteeti.

SUMMARY

The aim of this bachelor's thesis was to identify what kind of errors occur in accounting, what their causes are and to make proposals for minimizing these accounting errors. To achieve the goal, the author raised five research questions, and to answer them, author worked through several sources - legislation, articles. Among other things, the author conducted a survey among Estonian accountants.

The first chapter classified the accounting errors, provided an overview of the nature of the errors and their correction according to the legislation, and described the possible causes of the errors and the impact on the quality of the accounting. It was found that errors can be grouped into: intentional and unintended errors, significant and insignificant errors, local and transmission errors, inattention, system and forgetting errors, mathematical errors, creative accounting errors, transactional and recurring errors, omissions, fundamental and compensated errors and duplication errors.

Articles give reason to say that the errors and distortions were due to factors such as the education of the accountants, their competence, their lack of knowledge of financial reporting standards and their lack of work experience. The reasons given by the employer were the unequal distribution of workload among accountants, the unclear description of tasks and the insufficient development of accounting software. The quality of accounting can also be affected by the technical aspects of accounting software, the lack of information sources and the insufficient amount of software updates. The other side of the accounting work, customers, significantly affect the potential of occurring errors. The main reasons here were false information from customers and late submission of documents. Previous studies have also found that the existence of an internal control system and the completion of audits can reduce the likelihood of accounting errors.

The second chapter analyzed the results of a survey conducted among Estonian accountants. Through the survey, the author found out which accounting errors are more common among

Estonian accountants, what are the causes of errors and how it's possible to improve the quality of accounting and minimize errors.

The analysis of the results of the survey showed that 91.4% of the respondents rated the reliability of the accounting data as very important. Respondents were asked about the importance of accounting quality and found that most accountants felt that accounting errors affected the quality of an organization's information and that it was impossible to draw the right conclusions and economic decisions based on data when identifying errors in the financial statements.

The study found that accountants are most often exposed to inattentive and technical errors and forgetting errors. In addition, it turned out that the Estonian accountants who participated in the survey have almost the same reasons for errors as have been revealed in previous surveys. The main reasons for the distortions were negligence (70.48%), delays in receiving documents from customers (60.95%), false information from customers (53.33%) and overcrowding of accountants (52.38%).

Analyzing the results of the study, the author has several suggestions for minimizing errors:

- 1) organize seminars or trainings on accounting errors and how to minimize them;
- 2) creating a clear framework for working with clients;
- 3) a clear division of the responsibilities of accountants by management;
- 4) continuous in-service training for accountants;
- 5) the performance of essential functions of one accountant is controlled by another accountant, ie the "four eyes" principle;
- 6) workload balancing, flexible work schedule;
- 7) possible automation of the accounting system (simplicity in the transmission of information, high level of software);
- 8) examinations of accountants every 5 years.

The issue could be further explored, and a comparative analysis should be carried out among accountants before and after the implementation of the error minimization options to compare the impact of changes and suggestions on accounting performance and quality.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

- Abdelraheem, A., Hussaien, A. M., Mohammed, M. A., & Elbokhari, Y. A. (2021). The Effect of Information Technology on The Quality of Accounting Information. *Accounting*, 7, 191-196.
- Adah, S., & Kizil, C. (2017). A Research on the Responsibility of Accounting Professionals to Determine and Prevent Accounting Errors and Frauds: Edirne Sample. *EMAJ Emerging Markets Journal*, 7(1), 52-64.
- Avram, M., Dutescu, M., & Puican, L. (2011). The Importance of Accounting Information Quality in the Performance of Statutory Audit. *Annals of University of Craiova Economic Sciences*, 3(39), 50-55.
- Azizova, M. (2019). *Raamatupidamislikke tööprotsesside tõhustamine raamatupidamisbüroos*. (Bakalaureusetöö). TalTechi majandusteaduskond, Tallinn.
- Baba, M. C. (2009). Quality Management of the Accounting Services. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Economic Sciences*, 5(2), 59-66.
- Caster, P., Massey, D. W., & Wright, A. (2000). Research of the Nature, Characteristics, and Causes of Accounting Errors: The Need For a Multi-method Approach. *Journal of Accounting Literature*(19), 60-92.
- Collin, S. M. (2007). *Dictionary of Accounting* (4th ed). A&C Black Publishers Ltd. Kättesaadav: <https://ahmadladhani.files.wordpress.com/2008/12/dictionary-accounting.pdf>
- Grigg, B. A. (29. jaanuar 2021. a.). 10 Common Accounting Errors and How to Avoid Them. Kättesaadav: <https://www.nerdwallet.com/article/small-business/common-accounting-errors>, 15. märts 2022.
- Gurau, M., & Grigore, M. (2016). The Influence of Accountancy Errors on Financial and Tax Reports. *Challenges of the Knowledge Society*, 790,792-794.
- Ham, J., Losell, D., & Smieliauskas, W. (1987). Some Empirical Evidence on the Stability of Accounting Error Characteristics Over Time. *Contemporary Accounting Research*, 4(1), 210-226.
- Hien, N. A., Hung, N. K., Huong, N. C., Ngan Ha, D. T., & Thang, L. D. (2020). Determinants Influencing the Quality of Accounting Information Systems: A Case Study of Small and Medium Enterprises in Ho Chi Minh City. *Academy of Entrepreneurship Journal*, 26(2), 1-10.

- International Accounting Standard 8. IAS 8, 2021, § 5, § 34, § 41, § 42, § 43, § 48, § 49.
- International Financial Reporting Standard for Small and Medium-Sized Entities. IFRS for SMEs, 2015, § 2.6, § 10.19.
- Kalistratova, K. (2019). *Raamatupidamisele kuluv aega ja raamatupidamise kitsaskohad*. (Bakalaureusetöö). Taltechi majandusteaduskond, Tallinn.
- Kendirli, S., Ulker, Y., & Yamaltdinova, A. (2015). Accounting Education at Faculty of Economic Administrative Science in Kyrgyzstan Universities and Expectation of Students from Accounting Education, a Case Study in Bishkek. *Research Journal of Business and Management*, 2(1), 52-67.
- Mahadeen, B., Al-Dmour, R., Obeidat, B. Y., & Tarhini, A. (2016). Examining the Effect of the Organization's Internal Control System on Organizational Effectiveness: A Jordanian Empirical Study. *Jordan Journal of Business Administration*, 7(6), 22-35.
- Malik, Q. A., & Dur-E-Shawar, K. (2015). Creative Accounting: Developing a Model. *Research Journal of Recent Sciences*, 4(11), 146-150.
- Mamo, J. (2014). Accounting Errors and the Risk of Intentional Errors that Hide Accounting Information. The Importance and the Implementation of the Sarbanes-Oxley Act in Albania. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(19), 494-499.
- Mayer, C. (22. august 2016. a.). Got a Few Challenging Clients? Kättesaadav: <https://www.journalofaccountancy.com/newsletters/2016/aug/challenging-clients.html>, 10. märts 2022.
- Mirdala, R., Mizdrakovic, V., & Arezina, N. (2014). Creative Accounting: From Creativity to Misuse. *FINIZ Singidunum University International Scientific Conference*, 5-7.
- Pasekova, M., Svitakova, B., Kramna, E., Otrusinova, M., Kolarova, E., & Crbova, Z. (2018). Problematic Areas of Accounting: Some Evidence From the Czech Republic. *Journal of Competitiveness*, 10(1), 89-105.
- Raamatupidamise seadus. RT I, 23.11.2021, 3, § 10.
- Raamatupidamise Toimkonna Juhendid. RTJ 1, 22.12.2017, § 80, § 81.
- Vinglas, K. (2020). *Tehnoloogia mõju raamatupidajale tööle ning raamatupidajate valmisolek tulevasteks muutuseks*. (Bakalaureusetöö) TalTechi majandusteaduskond, Tallinn.
- Walker, K., & Johnson, E. (2006). Delivering Quality Accounting Services. *Management Accounting Quarterly*, 7(4), 9-17.
- Zhenguo, Y., & Wu, L. (2009). Literature Review of the Accounting Information Quality in China. *Fourth International Conference on Cooperation and Promotion of Information Resources in Science and Technology*, 194-197.
- Бычкова, С., Алдарова, Т. (2007). Понятия достоверности и существенности в бухгалтерском учете. *Аудиторские ведомости*(1), 25-27.

- Диркова, Е. (2010). Креативный бухгалтерский учет: от практики к теории. *Финансовый журнал*(4), 47-56.
- Полисюк, Г., Корчагина, Л. (2012). Бухгалтерская (финансовая) отчетность: проблема выявления искажения информации. *Экономический анализ: теория и практика* (26), 24-31.
- Соколов, Я. (2003). *Основы теории бухгалтерского учета*. Москва: Финансы и Статистика.
- Трунина, В., Шевела, Ю. (2013). Типичные ошибки в бухгалтерском учете и их исправление. *Young Scientist*, 1(48), 195-197.

LISAD

Lisa 1. Küsimustik

Lugupeetud raamatupidajad!

Olen Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna äranduse õppekava kolmanda kursuse tudeng Vlada Demidova. Kirjutan bakalaureusetööd teemal „Raamatupidamislikud vead, nende tekkepõhjused ja parandamise võimalused“. Käesoleva uuringu eesmärgiks on välja selgitada levinumad vead raamatupidamises ja vigade esinemise põhjused ning teha ettepanekud nende minimeerimiseks ja raamatupidamise kvaliteedi parendamiseks. Ankeediga kogutud materjali kasutatakse teaduslikuks otstarbeks ning vastused on anonüümsed. Vastamiseks kulub ligikaudu 8 minutit. Küsimuste korral saate võtta minuga ühendust e-posti aadressil vldemi@ttu.ee

Tänan ette koostöö eest!

1. Teie ametinimetus on:*

- Raamatupidaja assistent
- Raamatupidaja
- Vanemraamatupidaja
- PEARAAMATUPIDAJA

2. Teie ülesanded on:*

- Seotud konkreetse arvestuse teemaga (töö kas müügiarvetega, ostuarvetega, kuluaruannetega jne)
- Seotud ettevõtte kogu arvestuse valdkonnaga

3. Teie vanus aastates on:*

- Kuni 24
- 25-32
- 33-40
- 41-48
- 49-56
- 57-64
- 65 ja vanem

4. Teie töökogemus raamatupidamises on:*

- Kuni 2 aasta
- 2-5 aastat
- 6-10 aastat
- 11-15 aastat
- 16-25 aastat
- Rohkem kui 25 aastat

5. Teie haridustase on:*

- Keskkharidus
- Kutsekeskkharidus/Keskeriharidus
- Rakenduskõrgharidus
- Bakalaureus
- Magister
- Doktor

6. Kas Teie haridus on majandusarvestusalane?*

- Jah
- Ei

7. Teie ettevõttes on raamatupidajaid:*

- 1
- 2-4
- 5-7
- 8-10
- Rohkem kui 10

8. Kas Teie ettevõttes on loodud sisekontrollisüsteem?*

- Jah
- Ei

9. Hinnake palun, kui võrd oluline on raamatupidamisandmete usaldusväärsus:*

Täiesti ebaoluline	1	2	3	4	5	Väga oluline
--------------------	---	---	---	---	---	--------------

10. Palun märkige, kui sageli te oma töös olete teinud vigu:*

Harva	1	2	3	4	5	Sageli
-------	---	---	---	---	---	--------

Lisa 1 järg

11. Palun märkige, kui võrd nõustute järgmiste väidetega:*

	Üldse ei nõustu	Pigem ei nõustu	Nii ja naa	Pigem nõustun	Nõustun täielikult
Raamatupidamisvead mõjutavad organisatsiooni informatsiooni kvaliteeti					
Kui raamatupidamisaruannetes tuvastatakse olulisi vigu, muutub andmete põhjal võimatuks õigete järelduste ja majandusotsuste tegemine					
Raamatupidamises ei tohi vigu teha					
Arvestuspõhimõtete mittejärgimise ja protseduuride tegemata jätmise tõttu tekivad tõenäolisemalt olulised vead					
Vigade esinemine raamatupidamises viitab ebapädevale raamatupidajale					

12. Palun hinnake, milliste vigadega olete kokku puutunud kõike sagedamini 5-pallisel skaalal (1 – mitte kunagi, 2 – harva, 3 – aeg-ajalt, 4 – sagedamini, 5 – tihti)*

(Tehnilised vead – raamatupidamisprogrammi probleemid, programmi ebapiisav tundmine; Tegematajätmise vead – vajalike dokumentide puudumine, andmete ebataielikkus ehk andmeid pole pearaamatusse sisestatud; Dupleerimise vead – topelt sisestuse tõttu vead; Perioodi vead – perioodiseerimisega seotud vead; Põhimõttelised vead – mis tekivad raamatupidamise põhimõtete/seaduste rikkumisega; Tehingu vead – tehingu kajastamisel või konteerimisel tehtud vead.)

	1	2	3	4	5
Vead arvutustes, matemaatilised					
Tehnilised vead					
Tegematajätmised					
Dupleerimise vead					
Perioodi vead					
Põhimõttelised vead					
Tehingu vead					
Tähelepanematuse vead					
Unustamisest tingitud vead					

13. Kas Te olete varasematel perioodidel olulisi raamatupidamisvigu parandanud?*

- Jah
- Ei

Lisa 1 järg

14. Palun hinnake, kuid võrd järgmised aspektid võivad põhjustada või mõjutada vigade esinemist raamatupidamises 5-pallisel skaalal: (1 – Ei mõjuta vigade esinemist, 2 – Pigem ei mõjuta vigade esinemist, 3 – Nii ja naa, 4 – Pigem mõjutab vigade esinemist, 5 – Mõjutab vigade esinemist)*

	1	2	3	4	5
Tööandja poolt tööülesannete ebavõrdne jaotus raamatupidajate vahel					
Tööandja antud ebaselged tööülesanded					
Harvad raamatupidamistehnoloogiate uuendused					
Teabeallikate ebapiisav kättesaadavus					
Sisekontrolli puudumine					
Audiitorkontrolli puudumine					

15. Palun hinnake, kuid võrd järgmised aspektid võivad mõjutada vigade esinemist raamatupidamises 5-pallisel skaalal: (1 – Ei mõjuta vigade esinemist, 2 – Pigem ei mõjuta vigade esinemist, 3 – Nii ja naa, 4 – Pigem mõjutab vigade esinemist, 5 – Mõjutab vigade esinemist)*

	1	2	3	4	5
Haridustase					
Vähene raamatupidamiskogemus					
Puudulikud teadmised õigusaktidest					
Tähelepanematus					
Oma töö vale planeerimine					
Ülesannete unustamine					

16. Palun hinnake, kuid võrd järgmised aspektid võivad mõjutada vigade esinemist raamatupidamises 5-pallisel skaalal: (1 – Ei mõjuta vigade esinemist, 2 – Pigem ei mõjuta vigade esinemist, 3 – Nii ja naa, 4 – Pigem mõjutab vigade esinemist, 5 – Mõjutab vigade esinemist)*

	1	2	3	4	5
Raamatupidamisprogrammid, nende töö kvaliteet					
Lühikesed aruannete esitamise tähtajad					
Klientidelt dokumentide laekumise hilinemine					
Valeandmed klientidelt					
Õigusaktide muutmine					

17. Palun valige oma kogemuse põhjal järgmised aspektid, mis on Teie töös vigade põhjused:*

- Tähelepanematus
- Valearvestus

Lisa 1 järg

- Ülekoormus
- Tööandja antud ebaselged tööülesanded
- Tööandja poolt tööülesannete ebavõrdne jaotus raamatupidajate vahel
- Lühikesed tähtajad töö tegemiseks
- Süsteemi tehnilised aspektid
- Klientidelt dokumentide laekumise hiline mine
- Valeandmed klientidelt
- Ebapiisavad raamatupidamisalased teadmised
- Oma töö vale planeerimine
- Ülesannete täitmise unustamine
- Õigusaktude muutmine
- Muu:.....

18. Palun märkige, kui võrd nõustute järgmiste väidetega:*

	Üldse ei nõustu	Pigem ei nõustu	Nii ja naa	Pigem nõustun	Nõustun täielikult	Ei oska öelda
Raamatupidamistarkvara uuenduste pidev juurutamine võib minimeerida vigade esinemist						
Raamatupidajate töökohustuste selge jaotus juhtkonna poolt võib minimeerida vigade esinemist						
Sisekontrolli ja auditi läbimine võivad minimeerida vigade esinemist						
Raamatupidajate täiendkoolituse läbimine võib minimeerida vigade esinemist						
Kohustuslik haridusnõue raamatupidaja ametikohal võib minimeerida vigade esinemist						
Vigade esinemist aitab minimeerida kui seadusandluse muudatuste jälgimine on konkreetse töötaja tööülesanne						
Selge raamistik loomine klientidega töötamiseks aitab minimeerida vigade esinemist						
Oma töö planeerimine aitab minimeerida vigade esinemist						

Lisa 1 järg

19. Kas on ette tulnud, et Teie hinnangud on muutunud uue informatsiooni laekumise tõttu?*

- Jah
- Ei

20. Kas Teile on tuttav mõiste loominguline raamatupidamine (*creative accounting*)?*

- Jah
- Ei
- Midagi olen kuulnud

21. Palun märkige, kui võrd nõustute järgmiste väidetega:*

(Loominguline raamatupidamine on protsess, mille käigus raamatupidajad kasutavad oma teadmisi raamatupidamisarvestusest, et viia aruannetes esitatavad arvanded kooskõlla omanike huvidega)

	Üldse ei nõustu	Pigem ei nõustu	Nii ja naa	Pigem nõustun	Nõustun täielikult	Ei oska öelda
Loominguline raamatupidamine võib põhjustada tõsiseid moonutusi						
Loominguline raamatupidamine on seadusevastane						
Loominguline raamatupidamine näitab raamatupidaja taset						
Loominguline raamatupidamine ei ole raamatupidamislik viga, kui selle kasutamisega ei rikuta finantsaruandluse põhimõtteid						

22. Milliseid ettepanekuid Te saaksite ise pakkuda, et raamatupidamislikke vigu minimeerida?

.....

23. Kas raamatupidajatele on vaja korraldada seminare või koolitusi raamatupidamisvigadest ja nende minimeerimisest? *

- Jah
- Ei

24. Kui Te soovite eelnevale midagi lisada, siis palun tehke seda siin:

.....

Lisa 2. Uuringus osalenute tausta informatsioon

Vastusevariant	Vastanute arv (n=105)	Vastanute arv protsentides
1. Teie ametinimetus on:		
Raamatupidaja assistent	8	7,62%
Raamatupidaja	45	42,86%
Vanemraamatupidaja	10	9,52%
Pearaamatupidaja	42	40,00%
2. Teie ülesanded on:		
Seotud konkreetse arvestuse teemaga(töö kas müügiarvetega, ostuarvetega, kuluaruannetega jne)	13	12,38%
Seotud ettevõtte kogu arvestusevaldkonnaga	92	87,62%
3. Teie vanus aastates on:		
Kuni 24	4	3,81%
25 – 32	25	23,81%
33 – 40	24	22,86%
41 – 48	20	19,05%
49 – 56	17	16,19%
57 – 64	11	10,47%
65 ja vanem	4	3,81%
4. Teie töökogemus raamatupidamises on:		
Kuni 2 aasta	5	4,76%
2 – 5 aastat	21	20,00%
6 – 10 aastat	18	17,14%
11 – 15 aastat	18	17,14%
16 – 25 aastat	23	21,90%
Rohkem kui 25 aastat	20	19,05%
5. Teie haridustase on:		
Keskharidus	2	1,90%
Kutsekeskharidus / Keskeriharidus	21	20,00%
Rakenduskõrgharidus	34	32,38%
Bakalaureus	23	21,90%
Magister	25	23,81%
Doktor	0	0%
6. Kas Teie haridus on majandusarvestusalane?		
Jah	94	89,52%
Ei	11	10,48%
7. Teie ettevõttes on raamatupidajaid:		
1	42	40,00%
2 – 4	32	30,48%
5 – 7	10	9,52%
8 – 10	7	6,67%
Rohkem kui 10	14	13,33%
8. Kas Teie ettevõttes on loodud sisekontrollisüsteem?		
Jah	46	43,81%
Ei	59	56,19%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 3. Vastused küsimustele 9-10, analüüsid 10. küsimuse tulemuste põhjal

Vastusevariant	Vastanute arv (n=105)	Vastanute arv protsentides
9. Hinnake palun, kui võrd oluline on raamatupidamisandmete usaldusväärsus:		
1 – Täiesti ebaoluline	0	0%
2	0	0%
3	1	0,95%
4	8	7,62%
5 – Väga oluline	96	91,43%
10. Palun märkige, kui sageli te oma töös olete teinud vigu:		
1 – Harva	27	25,71%
2	37	35,24%
3	21	20,0%
4	20	19,05%
5 – Sageli	0	0%
Keskväärts		2,32

Allikas: Autori uuringu tulemused

Vigade esinemissagedus vastavalt raamatupidajate tööülesannetele						
Tööülesanded	Vastanute arv					keskväärtus
	1 - harva	2	3	4	5 - sageli	
Seotud ettevõtte kogu arvestuse valdkonnaga	26	34	17	15	0	2,23
Seotud konkreetse arvestuse teemaga (töö kas müügiarvetega, ostuarvetega, kuluaruannetega jne)	1	3	4	5	0	3,00

Allikas: Autori uuringu tulemused

Vigade esinemissagedus vastavalt raamatupidajate kogemustele						
Töökogemus	Vastanute arv					keskväärtus
	1 - harva	2	3	4	5 - sageli	
kuni 2 aasta	1	1	1	2	0	2,80
2 - 5 aastat	5	5	7	4	0	2,48
6 - 10 aastat	3	9	3	3	0	2,33
11 - 15 aastat	3	6	6	3	0	2,50
16 - 25 aastat	5	11	2	5	0	2,30
Rohkem kui 25 aastat	10	5	2	3	0	1,90

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 4. Vastused küsimusele 11

11. Palun märkige, kuivõrd nõustute järgmiste väidetega:					
Vastusevariant	Vastanute arv				
	üldse ei nõustu	pigem ei nõustu	nii ja naa	pigem nõustun	nõustun täiesti
Raamatupidamisvead mõjutavad organisatsiooni informatsiooni kvaliteeti	1 (0,95%)	6 (5,71%)	14 (13,33%)	50 (47,62%)	34 (32,38%)
Kui raamatupidamisaruannetes tuvastatakse olulisi vigu, muutub andmete põhjal võimatuks õigete järelduste ja majandusotsuste tegemine	1 (0,95%)	8 (7,62%)	10 (9,52%)	43 (40,95%)	43 (40,95%)
Raamatupidamises ei tohi vigu teha	0 (0%)	10 (9,52%)	20 (19,05%)	34 (32,38%)	41 (39,05%)
Arvestuspõhimõtete mittejärgimise ja protseduuride tegemata jätmise tõttu tekivad tõenäolisemalt olulised vead	2 (1,90%)	4 (3,81%)	18 (17,14%)	40 (38,10,%)	41 (39,05%)
Vigade esinemine raamatupidamises viitab ebapädevale raamatupidajale	6 (5,71%)	13 (12,38%)	50 (47,62%)	23 (21,90%)	13 (12,38%)

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 5. Vastused küsimustele 12-13, analüüs 12. küsimuse tulemuste põhjal

12. Palun hinnake, milliste vigadega olete kokku puutunud kõige sagedamini 5-pallisel skaalal						
Vastusevariant	Vastanute arv					hinnangute keskvärtus
	mitte kunagi (1)	harva (2)	aeg-ajalt (3)	sagedamini (4)	tihti (5)	
Vead arvutustes, matemaatilised	8 (7,62%)	62 (59,05%)	22 (20,95%)	13 (12,38%)	0 (0%)	2,38
Tehnilised vead	1 (0,95%)	47 (44,76%)	38 (36,19%)	14 (13,33%)	5 (4,76%)	2,76
Tegematajätmised	16 (15,24%)	41 (39,05%)	27 (25,71%)	15 (14,29%)	6 (5,71%)	2,56
Dubleerimise vead	25 (23,81%)	52 (49,52%)	21 (20,0%)	6 (5,71%)	1 (0,95%)	2,10
Perioodi vead	15 (14,29%)	44 (41,90%)	29 (27,62%)	15 (14,29%)	2 (1,90%)	2,48
Põhimõttelised vead	24 (22,86%)	51 (48,57%)	21 (20,0%)	9 (8,57%)	0 (0%)	2,14
Tehingu vead	9 (8,57%)	49 (46,67%)	31 (29,52%)	14 (13,33%)	2 (1,90%)	2,53
Tähelepanematuse vead	1 (0,95%)	36 (34,29%)	29 (27,62%)	29 (27,62%)	10 (9,52%)	3,10
Unustamisest tingitud vead	12 (11,43%)	35 (33,33%)	30 (28,57%)	24 (22,86%)	4 (3,81%)	2,74

Allikas: Autori uuringu tulemused

Vigade esinemissagedus sisekontrollisüsteemiga ja ilma sisekontrollisüsteemita ettevõttes												
Vead	Vastanute arv										hinnangute keskvärtus	
	mitte kunagi (1)		harva (2)		aeg-ajalt (3)		sagedamini (4)		tihti (5)			
Vead arvutustes, matemaatilised	4	4	28	34	8	14	6	7	0	0	2,35	2,41
Tehnilised vead	0	1	18	29	19	19	7	7	2	3	2,85	2,69
Tegematajätmised	7	9	17	24	13	14	7	8	2	4	2,57	2,55
Dubleerimise vead	8	17	26	26	9	12	3	3	0	1	2,15	2,07
Perioodi vead	6	9	18	26	14	15	8	7	0	2	2,52	2,44
Põhimõttelised vead	10	14	23	28	9	12	4	5	0	0	2,15	2,13
Tehingu vead	3	6	23	26	12	19	7	7	1	1	2,57	2,51
Tähelepanematuse vead	1	0	15	21	14	15	11	18	5	5	3,09	3,11
Unustamisest tingitud vead	6	6	14	21	12	18	12	12	2	2	2,78	2,71

Allikas: Autori uuringu tulemused

* Roheline värv tähistab tulemusi ettevõttes sisekontrollisüsteemiga, oranž värv näitab tulemusi ettevõttes ilma sisekontrollisüsteemita

13. Kas Te olete varasematel perioodidel olulisi raamatupidamisvigu parandanud?		
Vastusevariant	vastanute arv (n=105)	vastanute arv protsentides
Jah	61	58,1%
Ei	44	41,9%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 6. Vastused küsimustele 14-16

14. Palun hinnake, kuivõrd järgmised aspektid võivad põhjustada või mõjutada vigade esinemist raamatupidamises 5-pallisel skaalal:						
Vastusevariant	Vastanute arv					hinnangute keskvärtus
	ei mõjuta vigade esinemist (1)	pigem ei mõjuta vigade esinemist (2)	nii ja naa (3)	pigem mõjutab vigade esinemist (4)	mõjutab vigade esinemist (5)	
Tööandja poolt tööülesannete ebavõrdne jaotus raamatupidajate vahel	4 (3,81%)	25 (23,81%)	26 (24,76%)	31 (29,52%)	19 (18,1%)	3,34
Tööandja antud ebaselged tööülesanded	0 (0%)	14 (13,33%)	18 (17,14%)	39 (37,14%)	34 (32,38%)	3,89
Harvad raamatupidamistehnoloogiate uuendused	7 (6,67%)	26 (24,76%)	35 (33,33%)	24 (22,86%)	13 (12,38%)	3,10
Teabeallikate ebapiisav kättesaadavus	6 (5,71%)	15 (14,29%)	23 (21,90%)	40 (38,10%)	21 (20,0%)	3,52
Sisekontrolli puudumine	8 (7,62%)	20 (19,05%)	35 (33,33%)	28 (26,67%)	14 (13,33%)	3,19
Audiitorkontrolli puudumine	15 (14,29%)	24 (22,86%)	37 (35,24%)	22 (20,95%)	7 (6,67%)	2,83

Allikas: Autori uuringu tulemused

15. Palun hinnake, kuivõrd järgmised aspektid võivad mõjutada vigade esinemist raamatupidamises 5-pallisel skaalal:						
Vastusevariant	Vastanute arv					hinnangute keskvärtus
	ei mõjuta vigade esinemist (1)	pigem ei mõjuta vigade esinemist (2)	nii ja naa (3)	pigem mõjutab vigade esinemist (4)	mõjutab vigade esinemist (5)	
Haridustase	3 (2,86%)	15 (14,29%)	43 (40,95%)	28 (26,67%)	16 (15,24%)	3,37
Vähene raamatupidamiskogemus	0 (0%)	3 (2,86%)	9 (8,57%)	40 (38,1%)	53 (50,48%)	4,36
Puudulikud teadmised õigusaktidest	0 (0%)	5 (4,76%)	12 (11,43%)	45 (42,86%)	43 (40,95%)	4,20
Tähelepanematus	0 (0%)	1 (0,95%)	13 (12,38%)	33 (31,43%)	58 (55,24%)	4,41
Oma töö vale planeerimine	1 (0,95%)	8 (7,62%)	32 (30,48%)	35 (33,33%)	29 (27,62%)	3,79
Ülesannete unustamine	0 (0%)	9 (8,57%)	19 (18,10%)	35 (33,33%)	42 (40,0%)	4,05

Allikas: Autori uuringu tulemused

16. Palun hinnake, kuivõrd järgmised aspektid võivad mõjutada vigade esinemist raamatupidamises 5-pallisel skaalal:						
Vastusevariant	Vastanute arv					hinnangute keskväärts
	ei mõjuta vigade esinemist (1)	pigem ei mõjuta vigade esinemist (2)	nii ja naa (3)	pigem mõjutab vigade esinemist (4)	mõjutab vigade esinemist (5)	
Raamatupidamisprogrammid, nende töö kvaliteet	2 (1,90%)	14 (13,33%)	26 (24,76%)	26 (24,76%)	27 (25,71%)	3,69
Lühikesed aruannete esitamise tähtajad	3 (2,86%)	18 (17,14%)	31 (29,52%)	30 (28,57%)	23 (21,90%)	3,50
Klientidelt dokumentide laekumise hiline mine	0 (0%)	7 (6,67%)	12 (11,43%)	33 (31,43%)	53 (50,48%)	4,26
Valeandmed klientidelt	0 (0%)	1 (0,95%)	9 (8,57%)	23 (21,90%)	72 (68,57%)	4,58
Õigusaktide muutmine	1 (0,95%)	8 (7,62%)	42 (40,0%)	35 (33,33%)	19 (18,1%)	3,60

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 7. Vastused küsimustele 17 ja 19

17. Palun valige oma kogemuse põhjal järgmised aspektid, mis on Teie töös vigade põhjused:		
Vastusevariant	Vastanute arv	Vastanute arv protsentides
Tähelepanematus	74	70,48%
Valearvestus	20	19,05%
Ülekoormus	55	52,38%
Tööandja antud ebaselged tööülesanded	30	28,57%
Tööandja poolt tööülesannete ebavõrdne jaotus raamatupidajate vahel	14	13,33%
Lühikesed tähtajad töö tegemiseks	40	38,10%
Süsteemi tehnilised aspektid	38	36,19%
Klientidelt dokumentide laekumise hiline mine	64	60,95%
Valeandmed klientidelt	56	53,33%
Ebapiisavad raamatupidamisalased teadmised	28	26,67%
Oma töö vale planeerimine	7	6,67%
Ülesannete täitmise unustamine	24	22,86%
Õigusaktide muutmine	17	16,19%
Muu: „Info liikumine raamatupidajani“	1	0,95%
Muu: „Raamatupidamisesse ebapiisavate andmete jõudmine: nt algandmed on poolikud või ebapiisavad, mis tekitab lisa töötlemise koormust ja seega eksimise tõenäosust andmete töötlemisel (midagi saab kogemata kustutatud jms)“	1	0,95%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Vastusevariant	Vastanute arv (n=105)	Vastanute arv protsentides
19. Kas on ette tulnud, et Teie hinnangud on muutunud uue informatsiooni laekumise tõttu?		
Jah	77	73,3%
Ei	28	26,7%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 8. Vastused küsimustele 20-21

Vastusevariant	Vastanute arv (n=105)	Vastanute arv protsentides
20. Kas Teile on tuttav mõiste loominguline raamatupidamine (<i>Creative accounting</i>)?		
Jah	50	47,6%
Ei	19	18,1%
Midagi olen kuulnud	36	34,3%

Allikas: Autori uuringu tulemused

21. Palun märkige, kuid võrd nõustute järgmiste väidetega:						
Vastusevariant	Vastanute arv					
	üldse ei nõustu	pigem ei nõustu	nii ja naa	pigem nõustun	nõustun täiesti	ei oska öelda
Loominguline raamatupidamine võib põhjustada tõsisemid moonutusi	1 (0,95%)	11 (10,48%)	21 (20,0%)	39 (37,14%)	23 (21,90%)	10 (9,52%)
Loominguline raamatupidamine on seadusevastane	4 (3,81%)	21 (20,0%)	39 (37,14%)	19 (18,10%)	10 (9,52%)	12 (11,43%)
Loominguline raamatupidamine näitab raamatupidaja taset	2 (1,90%)	10 (9,52%)	35 (33,33%)	23 (21,90%)	24 (22,86%)	11 (10,48%)
Loominguline raamatupidamine ei ole raamatupidamislik viga, kui selle kasutamisega ei rikuta finantsaruandluse põhimõtteid	1 (0,95%)	10 (9,52%)	24 (22,86%)	27 (25,71%)	27 (25,71%)	16 (15,24%)

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 9. Vastused küsimustele 18 ja 23

18. Palun märkige, kuivõrd nõustute järgmiste väidetega:							hinnangute keskväärts
Vastusevariant	Vastanute arv						
	üldse ei nõustu (1)	pigem ei nõustu (2)	nii ja naa (3)	pigem nõustun (4)	nõustun täiesti (5)	ei oska öelda (0)	
Raamatupidamistarkvara uuenduste pidev juurutamine võib minimeerida vigade esinemist	1	18	20	33	30	3	3,61
Raamatupidajate töökohustuste selge jaotus juhtkonna poolt võib minimeerida vigade esinemist	2	11	11	39	38	4	3,84
Sisekontrolli ja auditi läbimine võivad minimeerida vigade esinemist	1	4	29	31	36	4	3,81
Raamatupidajate täiendkoolituse läbimine võib minimeerida vigade esinemist	0	3	20	38	41	3	4,03
Kohustuslik haridusnõue raamatupidaja ametikohal võib minimeerida vigade esinemist	1	11	31	32	26	4	3,56
Vigade esinemist aitab minimeerida kui seadusandluse muudatuste jälgimine on konkreetse töötaja tööülesanne	3	11	28	33	27	3	3,58
Selge raamistiku loomine klientidega töötamiseks aitab minimeerida vigade esinemist	2	2	22	34	37	8	3,74
Oma töö planeerimine aitab minimeerida vigade esinemist	3	1	19	36	37	9	3,72

Allikas: Autori uuringu tulemused

23. Kas raamatupidajatele on vaja korraldada seminare või koolitusi raamatupidamisvigadest ja nende minimeerimisest?		
Jah	91	86,7%
Ei	14	13,3%

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 10. Vastused küsimusele 22

22. Milliseid ettepanekuid Te saaksite ise pakkuda, et raamatupidamislikke vigu minimeerida?	
Ettepaneku teema	vastused
Teadmised, haridus (n=13)	<ul style="list-style-type: none"> • „Olla tähelepanelik ja uuendada/ värskendada oma teadmisi jooksvalt.”; • „Kõigile, kes tahavad raamatupidamisega tegeleda, eriti puudutab neid ühe inimese teenusepakkujad, võiks kehtida kvalifikatsiooninõue. See vähendaks kindlasti nn turusolkijaid ja ebapädevate raamatupidajate hulka. Hetkel võib igatüki pakkuda teenust peale mõne nädalase raamatupidamise algkursuse läbimist.“; • „Hoida end seadusandlusega kursis, täiendkoolitused, olla tähelepanelik“; • „Erialane haridus ja pidev enese täiendkoolitamine”; • „Teenuse osutamise keelustamine ilma vastava kutsetunistuseta“ • „Kutseksamid iga 5 aasta tagant“; • „Raamatupidajad peavad käima koolitustel ja ise muudatuste ja arengu vastu huvi tundma.“; • „Alustada tuleks sellest, et koolis (kursustel) tuleks rohkem teha erinevaid ülesandeid ja lahendada neid paberil, mitte raamatupidamistarkvaras. Väga paljudel raamatupidajatel puudub oskus näha seoseid kontode vahel. "Programm ise teeb", aga MIKS tuleb mingi kanne teha või millist kontot kasutada, sellest ei saada aru.“; • „1 kursuse läbinutest ei saa raamatupidajat ja raamatupidamisteenust ei saaks osutada ilma vastava hariduseta.“; • „Olla tähelepanelik ja uuenda oma teadmisi“ • Otseseid ettepanekuid siin ei olegi. Raamatupidaja peab olema tähelepanelik ja nutikas, kuna temal on ettevõttes üks olulisemaid rolle.“ • „Olla tähelepanelik ja korrektne“ • „Teemaga tuleb kursis olla, kohusetunne ja täpsus olulised“.
Kontroll (n=6)	<ul style="list-style-type: none"> • „Tuleks rakendada nõ nelja silma printsiipi, mis tähendab, et ühe raamatupidaja tehtud tööd (aastaraanded vms) vaadatakse teise raamatupidaja poolt üle. Samuti saaks seda rakendada mingite protsesside teostamisel, kus üks töötaja teeb esimese osa ja teine töötaja teise osa, et oleks kahekordne ülevaatus.“; • „usalda aga kontrolli, peab ennast ja teisi rohkem kontrollima“ • „Võrdlus ja kontroll“; • „Pidev kontroll“; • „Sisekontrollisüsteem, järjepidev koolitus, muudatustega kaasas käimine”; • „Enesekontrollimeetmed/aruanded on olulised. Lisaks siis ühtne vorm dokumentidel. Olen ise just eksinud kuna 8 oli väga 6 sarnane vms.“
Töökoormus (n=8)	<ul style="list-style-type: none"> • „Koormuse normaliseerimine“; • „Paindlik tööaeg“; • „Mõõdukas töökoormus“; • „Kui koormus kasvab, siis tuleb võtta töötajad, et jagada tööülesandeid, mis vähendavad vigade tekkimist.“; • „õige koormuse jaotus“; • „Töötajad ei pea kogu aeg ülekoormatud“; • „Vähendada töökoormust“; • „Töömaht peab olema selline, et oleks aega ka rahulikult süveneda“

22. Milliseid ettepanekuid Te saaksite ise pakkuda, et raamatupidamislikke vigu minimeerida?	
Ettepaneku teema	vastused
Info edastamine (n=4)	<ul style="list-style-type: none"> • „Juhtkonna poolt õige ja adekvaatse info jagamine raamatupidajale. Info varjamine, mitte jagamise tagajärjel koostatatud bilanss ja kasumiaruanne ei ole tõene!“; • „Info ja dokumentide õigeaegne edastamine raamatupidamisele, perioodilised täiendkoolitused raamatupidajatele“; • „kui kõik partnerid peaksid kinni kehtestatud tähtaegadest ja aruannete esitamise põhimõtted oleksid loogilised ja tähtajad reaalsed“; • „Algdokumentide pidev laekumine raamatupidajale, ka väikeettevõtete poolt, enamasti tuuakse dokumendid KMD esitamise päeval ja siis nõutakse kohe aruannet.“
Muu (n=6)	<ul style="list-style-type: none"> • „Täiendkoolituste hinnad mõistlikuks“; • “Vigu teha on inimlik ja nendest õpitakse kõige rohkem! Kui oskad vigu leida järelikult oskad ka oma tööd.”; • „Создание местного стандартов уровня предоставления бухгалтерских услуг. В Финляндии, например, это пакет стандартных договоров между бухгалтерской фирмой и клиентом.““; • „Suhtlus kliendiga avatud, ole kui 60õber raamatupidajana“; • „Minu tutvusringkonna raamatupidajad on minu hinnangul siiski liiga head spetsialistid, et raamatupidamislikud vead eriti suur probleem oleks. Kõige rohkem võib olla tulebki ette vigu seoses seadusemuudatustega. Vahest on pisut keeruline aru saada, kuidas uues olukorras, näiteks uue seaduse valguses, peaks toimima. Seal aitaks võib olla mingid selgitavad artiklid koos näidetega.“ • nt SOP (standard operating procedure) dokumentatsiooni vms dokumendi koostamine, kus on lahti kirjutatud kõik ettevõttes kasutatavad põhimõtted kontreetse näidetega ja reeglitega. See kindlasti aitaks vältida, et erinevad raamatupidajad käsitlevad sarnased tehingud erinevalt. Ka selle osana on kindlasti vajalikke toimingute loetelu, tähtajad ja vastutajad. Nii et igaüks teab, mille eest tema vastutab ja mida on tema pädevuses. Veel mind aitab Excelis andmete töötlemise oskuse täiendamine.“

Allikas: Autori uuringu tulemused

Lisa 11. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina, Vlada Demidova

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

RAAMATUPIDAMISLIKUD VEAD, NENDE TEKKEPÕHJUSED JA PARANDAMISE VÕIMALUSED,

mille juhendaja on Monika Nikitina-Kalamäe

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh TalTechi raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks TalTechi veebikeskkonna kaudu, sealhulgas TalTechi raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

¹*Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil.*